

බුදුසරණය

ධර්ම භාණ්ඩාගාරයක් - සාරධර්ම සංග්‍රහයක් | www.budusarana.lk | Email: budusarana@lakehouse.lk
ශ්‍රී බුද්ධ වර්ෂ 2566ක් වූ උදවස් අමාවක භෝද 2022 දෙසැම්බර් 23 සිකුරාදා BUDUSARANA FRIDAY DECEMBER 23, 2022
ප්‍රවෘත්ති පත්‍රයක් වශයෙන් ශ්‍රී ලංකාවේ ලියාපදිංචි කරන ලදී. 57 කාණ්ඩය, 27 පත්‍රය, පිටු 10 ආරම්භය 1965-06-13

බේදීමේ නිස්සාරත්වය

බුදුන් වහන්සේ මිහිපිට උපන් ශ්‍රේෂ්ඨයාණන් වහන්සේ ය. උන්වහන්සේ හා සමවන්තකු නැත. සමවන්තේ තවත් බුදුකෙනෙකුම ය. ශාන්ති නායකයාණන් වහන්සේ. ලෝක නායක, අසමසම, සම්මා සම්බුද්ධ යන පර්යාය පද බුදුන් වහන්සේ හැඳින්වීම සඳහා භාවිත වන අතර, ඒ සෑම පදයක් තුළින් ම ප්‍රකට වන්නේ බුදුරජාණන් වහන්සේ සතුව පැවති විශිෂ්ට නායකත්ව ලක්ෂණයන් ය.

සුභවාදී දැකීම නායකයාගේ ප්‍රමුඛ කාර්යයකි. බුදුන් වහන්සේ හැසිර වූ සෑම සංවාදයක් තුළ ම සුබවාදී බව ප්‍රකට වේ. සවිචක, අම්බට්ඨ, අස්සලායන, උපාලි, අභයරාජ, සුඛ මානවක, වාසෙට්ඨ, භාරද්වාප සමඟ කළ සංවාද මෙයට උදාහරණ වේ.

නායකයකු සතු ගුණාංගයක් වන ධර්ම කටීකත්වය ප්‍රකට වූ අවස්ථාවන් ලෙස ඉහත අවස්ථා පෙන්වා දිය හැකි ය. සැකයක් කිවහොත් වහාම පවසා සැකය දුරු කර ගන්නා ලෙස ප්‍රකාශ කිරීම බුහුණුතත්වය වේ. එය ද බුදුන් වහන්සේ සතු ප්‍රකට ගුණයකි.

බුදුන් වහන්සේ ජනමතයට මුලිකත්වය ලබා දුන්න.

හික්ෂුවට වර්ෂා කාලයේ දී වස් විසීමට අනුදැන වදාළහ.

පීචක වෛද්‍යවරයාගේ ඉල්ලීම මත හික්ෂුන් වහන්සේට අතිරේක විවරය පිළිගැනීමට අවසර ලබා දුන්න.

විශාකා මහ උපාසිකාවගේ ඉල්ලීම මත වැසිසළ, ගිලන් බෙහෙත්, ආගන්තුක ධන් අනුදැන වැදැරීම, බිම්බිසාර රජුගේ ඉල්ලීම මත ගල්ගුහා රැක්මුල්හි දුක සේ කාලය ගෙවූ හික්ෂුන්ගේ පහසුව සඳහා ආරාම පිළිගැනීමට අවසර ලබාදීම, බිම්බිසාර රජුගේ ඉල්ලීම මත රාජ භටයන් පැවිදි කර ගැනීමේ දී රජුගෙන් විමසිය යුතු ය යන ප්‍රඥප්තිය ඇති කළහ.

සත් ගුණවත් පැවැත්මෙන් නිරතුරු පිරිස සතුව කිරීම සඳහා පීචතය කැප කිරීම යනපත් ලක්ෂණයකි. බුදුදහමට අනුව එය නිවැරදි නායකත්වයයි. කුටුණුක සුඛයෙහි නිවැරදි නායකත්වය අංග පිණිස යුතු බව ඉහතින් දක්වන ලදී.

බුහුණුත අයකු විය යුතු ය, කාරණා අවබෝධ මෑතවත් දත් අයකු විය යුතු ය. බුද්ධිමත් විය යුතු ය. ගුණයෙන් හා නුවණින් යුතුවිය යුතු ය. ලෞකික ජන සමාජයෙහි නායකයා මෙවැනි කාරණාවලින් සමලංකෘත නායකයෙකි.

බුදුහිමියන්ගේ නායකත්වයේ විශිෂ්ට ලක්ෂණයන් අතර සමාජය විසින් පිළිගැනුණු හිත, මධ්‍යම, උත්තම සම්මත කුලවාදී ජාතිවාදී සාධකයක් සැලකිල්ලට නොගෙන සුදුස්සාට සුදුසු තැන දීම පැහැදිලිව ම දක්නට ලැබේ.

මිනිසා කුලමල ජාති වශයෙන් බේදීමේ නිස්සාරත්වය පෙන්වාදෙන බුදුරජාණන් මිනිස් සංහතියේ ඒකීයත්වය පෙන්වා දෙන ලදී.

නායකයා මනා කළමණාකරුවෙකි. ඔහු අන්තගාමීයකු නොවිය යුතු ය. සිතා බලා විමසා කටයුතු කිරීමේ ප්‍රබල හැකියාවක් නායකයා සතු විය යුතු ය. කියන දේ කරන කරන, දේ කියන උදාර ලක්ෂණ නායකත්වය තුළ පැවතිය යුතු ය. මනා පෞරුෂයක් හිමිවීම ද මනා නායකයකු බව නිගමනය කළ හැකි කාරණාවකි.

බඩල්ගම සුමේධ නිස්ස හිමි

යොදා ගත යුතු ය. සෑම ක්‍රියාවකින් ම සොම්නස ලැබිය යුතු ය. ත්‍යාගයක් හා සාමාන්‍ය දීමනාවක් හා දානය අතර විශේෂත්වයක් දැක්විය හැකි ය.

යම් කිසිවකුට ආධාර අවශ්‍ය බැවි වැටහුණු කල්හි ආධාර කිරීමට හැකි තත්වයක තමා සිටින නිසාත්, තම දයාව හා කරුණාව හේතු කොට ගෙන එම පුද්ගලයාට උදව්වක් කිරීම එකකි. එහෙත් නියම දානය දීමක දී යමකු යමක් දෙන්නේ පින් තබා දානය ප්‍රගුණ කර ගැනීමේ මාධ්‍යයක් ලෙස ය. තම තෘෂ්ණාව හා ආත්මාර්ථකාමිකම අඩුකර ගැනීමට ය.

දානය බෞද්ධයන් පුරුදු කළ යුතු වැදගත් අංගයක් බවත් බුදුරජාණන් පෙර උපන් ජාතිවල දී බුද්ධත්වය පතා පෙරුම් පුරද්දී පළමු පාරමිතාව වූයේ දානය බවත් දැන ගත යුතු ය. පුද්ගලයකු දාන මානාදිය සිදු කෙළේ ක්‍රිවිධ රත්නයේ ප්‍රබල ගති ලක්ෂණ හා පුණ්‍ය මහිමය අගය කිරීමක් ලෙස ය. පුද්ගලයකුට දිය හැකි බොහෝ දේවල් ඇත්තේ ය. ඔහුට භෞතික දේවල් දිය හැකි ය. කුසගිනි ඇත්තන්ට ආහාර ද, දුහිනට මීල මුදල් හා ඇඳුම් පැළඳුම් ද දිය හැකි ය. ඔහු සතු දැනුම ද, දක්ෂතාව ද කාලය, ශ්‍රමය හෝ ප්‍රයත්නය වැනි දේ ද අනුන්ගේ දියුණුව සාර්ථක කිරීම සඳහා යෙදවිය හැකි වේ.

කරදරයට පත් මිතුරන් සඳහා සානුකම්පිත අවධානය, යහපත් මාර්ග දේශකත්වය යොමු කළ හැකි වේ. සෙසු පණ ඇති සතුන් මරා දැමීමෙන් වැළකී සිටිය හැකි ය. එ මගින් කිසිදු පිළිසරණක් නැති සතුන්ට ජීවිත දානය දී මරණයෙන් බේරාගත හැකි ය.

තම රුධිරය, ඇස්, වකුගඩු ආදී ශාරීරික කොටස් දීමෙන් අනුන් සුවපත් කළ හැකි ය. මෙවන් දානමය පුණ්‍ය කිරීමය ප්‍රගුණ කරන ඇතැම් අය අනුන් කෙරෙහි උපන් කරුණාව හා සැලකිල්ල නිසා තම ජීවිතය පවා කැප කිරීමට සූදානම් වෙති.

පෙර උපන් ජාතිවල දී බෝධිසත්වයන් තම සිරුරේ කොටස් අනුන්ගේ යහපත සඳහා පරිත්‍යාග කොට ඇත. තම ජීවිතය ද අනුන් ජීවත් කරනු සඳහා දීමෙන් උන්වහන්සේගේ ත්‍යාගශීලි කරුණාහරිත දයාපරවච බව පැහැදිලි කොට තිබේ. එහෙත් බුදුරජාණන්ගේ මහා කාරුණික භාවයට ඇති ප්‍රධාන සාක්ෂිය හා මානව වර්ගයාට හිමි කළ අමිල තිළිණය උන් වහන්සේගේ සද්ධර්මයයි.

සත්වයන් සසර දුකින් මුදවා ගැනීමේ මාර්ගය එයයි.

බෞද්ධ දීමනාවන් අතර සද්ධර්ම දානයට වඩා ඉහළ වූ වෙනත් පරිත්‍යාගයක් නැත. එම පරිත්‍යාගයට ජීවිතයක් වෙනස් කිරීමේ ශක්තියක් ඇත. පුද්ගලයෙක් ධර්මය අසා පිරිසුදු සිතින්, අවංකව ඒ ධර්මය පිළිපදී ද? කිසිලෙසකින් හෙතෙම වෙනස් නොවේ. ඒ පුද්ගලයා ප්‍රබල ලෙස සතුට, සම්පත සාමය නිසා සිතෙහි ඇතිවන ප්‍රමෝද්‍යය ප්‍රත්‍යක්ෂ කරන්නේ ය.

මුල දී ඔහු කුරිරු අයකු වී නම් දැන් හේ කරුණා හරිත වූවෙකි. පළිවෙරියකු වී නම් දැන් සමාව දෙන්නෙකි. ධර්මය තුළින් ද්වේෂය කාරුණිකත්වයට හැරෙයි. ලෝභය ත්‍යාගශීලිත්වයට යොමු වෙයි. නොසන්සුන් බව සංහිඳියාවකට නැමෙයි. ධර්මයේ රස දැනුණු කල්හි පුද්ගලයා සුවය ප්‍රත්‍යක්ෂ කරන්නේ දැන් හෝ මෙහිදී හෝ පමණක් නොවේ. නිවනට පැමිණෙන තෙක් ඒ මාර්ගයේ උපනුපන් ජාතිවල දී ද එම සුවය විඳින්නේ ය.

කේ.ශ්‍රී ධම්මානන්ද හිමි

ජීවිතයක් වෙනස් කළ හැකි සද්ධර්ම දානය

ප්‍රතිපත්තිය වශයෙන් කිසිවක් අපේක්ෂා නො කරමින්, ස්වාධීන ලෙස පරිත්‍යාගශීලීව අනුනට දෙන දෙය සැබෑ දානයකි.

සැබෑ දානයේ හරය නම් දෙන දෙය වෙනුවෙන් ආපසු යමක් අපේක්ෂා නොකර දීම ය. කිසියම් පුද්ගලයකු ත්‍යාග වශයෙන් දෙන දෙයින් ප්‍රතිචාර වශයෙන් කිසියම් ප්‍රතිලාභයක් ඇතිවෙතැයි අපේක්ෂා කරන්නේ නම්, ඔහු විසින් දෙන ලද්දේ දානයක් නොව භාණ්ඩ හුවමාරුවකි.

ත්‍යාගශීලී තැනැත්තා අනුන් තමාට කිසිසේත් නොගැති නොවෙයි. නැතහොත් ත්‍යාග මඟින් යමෙකු පාලනය කිරීමක් අදහස් නො කරයි. කුමක් නිසාද යත්, බොහෝ අය අකෘතඥ නො වන අතර, අමතක කරන්නන් විය හැකි බැවිනි.

සත්‍ය වූ දානමය ක්‍රියාව පුණ්‍ය ක්‍රියාවකි. එයට බැඳීම ඇමිනි නැත. දෙන්නා හා ලබන්නා ද ස්වාධීන වෙති. සෑම ආගමක් ම දානය මහත් සේ අගය යි. යැපීමට තරම් ධනය ඇත්තෝ අනුන් ගැන ද සිතිය යුත්තා

හ. තම ත්‍යාගශීලී භාවය සුදුසු අය වෙත යොමුවිය යුතු ය. දුන් දෙන්නන් අතර සිටින සමහරු දුන් දෙන්නේ තම සමය, වර්ගය වෙත හරවා ගැනීමට ය. එවන් ක්‍රියාවල යටි අදහස තම ආගමට හරවා ගැනීම බැවින් එය සැබෑ දානය ලෙස නම් කළ නො හැකි ය. එය නම් අල්ලසකි.

දානය පිළිබඳ බෞද්ධ මතය නම් දානය නමැති ක්‍රියාවෙන් ආධ්‍යාත්මික ප්‍රගතියට බාධක වූ පෞද්ගලික ලෝභය ඇති කරන අහිතකර චේතනාවන් අඩු කිරීමයි.

ආධ්‍යාත්මික ප්‍රගතිය වෙත ගමන් කරන්නා ආත්ම ලාභය අඩු කර ගත යුතු අතර, වැඩි වැඩියෙන් පින් රැස් කිරීමේ ශක්තිමත් අධිෂ්ඨානය වර්ධනය කළ යුතු ය. ඔහුගේ දේපළ හා ඇති වූ බලවත් බැඳීම් ලිහා දැමිය යුතු ය. ඔහු අධිෂ්ඨාන සහගත නොවුවහොත් ලෝභයට වහලකු විය හැකි ය. තමාට අයත් හා තිබෙන දෑ අනුන් ගේ සතුට හා ප්‍රතිලාභය සඳහා තෝරා ගත යුතු ය. දීමේ දී යම්කිසි පුද්ගලයකු විසින් කරනු ලබන ක්‍රියා ශරීරික වීම ප්‍රමාණවත් නොවේ. තම සිත ද ඒ සඳහා

කුසලයට ළම වෙන්න

නිතර පින් කරගන්න

ආගයවත් සම්මාන සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ වදළ සද්ධර්මයට අනුව යම් යහපත් ක්‍රියාකාරීකමකින් තමන්ගේ සිත පිරිසුදු වූ බව තමාට දැනේ ද එය පුණ්‍ය හෙවත් පින් නම් වේ. පරමාර්ථ ධර්මය අනුව ගතහොත් සිත කිලීටි කරන රාග - ද්වේෂ, මෝහ ආදී ධර්මතාවන්ට ප්‍රතිපක්ෂ වූ ශුද්ධ, ප්‍රඥා දෙකින් යුත් ශෝභන ධර්මයන් හා එක්ව යෙදුණා වූ උපන් උපන්නන්හි සැප විපාක ගෙන දෙන ස්වභාවය ඇති වේතනාවෝ පුණ්‍ය හෙවත් පින් නම් වෙත්.

තමා කළේ පින්ක් නම්, සිහිවෙන හැම මොහොතක ම සතුටක් දැනේ. තමා කළේ පවක් නම් දැනෙන්නේ පසුතැවිල්ලකි. මෙවන් පුණ්‍ය ක්‍රියාවන් දසයක් දාන, සීල, භාවනා, පින්දීම, පින් අනුමෝදන්වීම, වතාවත් කිරීම, වැඩිහිටියන්ට සැලකීම, බණකීම, බණ ඇසීම හා තමාගේ දැක්ම සෘජුකර ගැනීම වශයෙන් ධර්මයේ සඳහන්ව ඇත. ප්‍රාණාසාතයෙන් වැළැක්වීමට දසකුසලයෝ ද වෙත්

‘දානං ‘සීලං’ ච භාවනා’ - පත්ති පත්තානුමෝදනා වෙයතවච්චා පවායං ච - දෙසනා සුඛි දීට්ඨිඤ

තවද මෙහිලා දසවැන්න වශයෙන් සඳහන් “තමාගේ දැක්ම සෘජු කර ගැනීම” යන්න තුන් ආකාරයකට පැහැදිලි කිරීම් වශයෙන් ගෙන දොළොස් පුණ්‍ය ක්‍රියාවක් ද දක්නට ඇත. මෙසේ ය. පින් කරන්නපුරු ගුණවර්ණනා කිරීම, තෙරුවන් සරණාගාම හා, බුදුගුණ (නිතර) සිහිකිරීම් වශයෙනි.

මෙයින් ප්‍රංසා ය, සරණය, අනුස්මානිය යන තුන අදහස් කෙරේ. යමකු මේ දස හෝ දොළොස් පුණ්‍ය ක්‍රියා නිතර නිතර නිරතුරුවම කරන්නේ ද එය යහපත් ගුණධර්මයක් බවට පත්වීම තුළින් “කුසලයක්” (දක්ෂකමක්) වේ. පින්කමක් ලෙස ඇතුළත් දානය, සීලය , භාවනාව ගෙන බලන්න. යමෙක් මේ දානය නිතර නිතර තුන් සිත පහදවා ගෙන කෙරේ ද ක්ෂය වන්නේ නිවනේ පරමාර්ථ ධර්මයක් වූ ලෝභය හෙවත් තණ්හාව ය. සීල සමාදානය ගෙන බලන්න. නිත්‍ය පඤ්ච සීලය හෝ දස උපෝසථ සීලය, පැවිදි සාමණේර, උපසම්පදා සීල

යමෙක් අඛණ්ඩව රකි ද ඒවා සුගති සැප හා නිවනට ම උපකාර වන කුසලයන් වේ. භාවනාව ද පින්කමකි. එහෙත් යමෙක් මේ සිත හික්මවා ගැනීමට අදාළ භාවනාව නැවත නැවතත් නොකරන්නේ ද ධ්‍යාන ලාභියෙක් නොවේ. අදාළ භාවනාව කෙරේ ද ධ්‍යාන ලාභියකු වී විදසුන් වඩා ත්‍රිලක්ෂණය මෙනෙහි කොට අධිගම සමාපත්ති (මග-එල) ලැබීමට සුදුස්සෙක් වේ. එහෙයින් පින්කම් වරක්, දෙවරක් නොව හැකි හැමවිට ම, නිතර නිතර කළ යුත්තකි. පික්කම් නොකරන්නේ ද කුසලයට ළංවිය නොහැක.

ආදර්ශවත් පැවිදි ජීවිත දෙස බලමින් අනුපාත, අනුගත ශ්‍රාවක හික්ෂුන් වහන්සේ හික්මනු දුටු භාග්‍යවත් බුදුරජාණන් වහන්සේ බුද්ධත්වයෙන් විසිවසරක් යන තුරු චිතය ශික්ෂාපද පැනවීමක් නොකළ සේක.

මෙසේ කලෙකට පසු ශික්ෂා පද පැනවීමෙන් අපේක්ෂා කළේ හික්බු - හික්බුණී , උපාසක - උපාසිකා සිවුවනක් පිරිස් ම පවිකම්චලින් වළක්වා පිනෙහි - කුසලයෙහි හසුරුවා මෙලොව - පරලොව - සසර සැපම ලබා දෙමින් නිවන් සුව සාක්ෂාත් කරවාලීමටය.

යමෙක් ධර්මය දැන හෝ නොදැන පවිකම් නිතර නිතර කරන්නේ ද, ඒවා අකුසල් බවට පත්වේ.

යමෙක් ශික්ෂාපද ගරුකොට පවන් වැළැක්වී පින් නිතර නිතර කරන්නේ නම් ඒවා කුසල් බවට පත්වේ.

කුසල් යනු නොබිඳෙන ගුණධර්මවලට නමෙකි. බුදු ගුණ, දැනම් ගුණ, සල ගුණ ගෙන බලන්න. කුසලයෙහි දක්ෂයකු වී සෝවාන් ඵලය මෙලොව දී ලැබී කය බිඳී මරණයට පත්වන්නකු නැවත උපත ලබන්නේ ද සෝවාන්ඵල ලාභියකු ලෙසින් ම ය.

තවද බුදු දහම ප්‍රායෝගික ජීවන මගකි. එනම් :- බණ අසා, ධර්මය කියවා පරතෝ සෝපයෙන් අසා දැන ගන්නා දහම් කොටස් තම නුවණින් නැවත විමසමින් ඒවා සිත - කය , චිතයට යොදවා තමාගේ එදිනෙදා ජීවිතයේ ක්‍රියාකාරකම් බවට පත්කර ගැනීම මේ ප්‍රායෝගිකත්වය යි.

එමෙන්ම මේ තුළ දර්ශනයක් හෙවත් දැක්මක් ද අනිවාර්යයෙන් තිබේ. ආම්ෂ, ප්‍රතිපත්ති පුජා පිළිබඳ විශතුන් අතර පවා විවිධ මත ඇත.

එහෙත් දර්ශනාත්මකව බලන්නහුට මෙයින් දැකිය හැක්කේ පින් රැස් කර ගැනීම ආම්ෂ පුජාවෙන් ද, කුසලයෙහි දක්ෂයකු වීම ප්‍රතිපත්ති පුජාවෙන් ද, වන්නේ ම ය. මෙතෙක් පැහැදිලි කළ දහම් කරුණු අනුව පිනෙන් බැහැර වූ කුසලයක් (නිවන සාක්ෂාත් කිරීමේ දක්ෂ බවක්) නැත්තේ ම ය.

“අලවි නුවර වැසි එක් දුප්පත්, එහෙත් බුදුරජාණන් වහන්සේ කෙරෙහි බලවත් සේ පැහැදිලි ඇති මනුෂ්‍යයෙක් විසිය. ලොව බලා වදාරන තර්කයන් වහන්සේ සෝවාන්ඵල ලැබීමේ හේතු වාසනා ඇති මේ මිනිසා එදා උදේ දිවැසින් දැක මහත් හික්ෂුන් වහන්සේ පිරිසක් සමඟ අලවි නුවරට වැඩි සේකින.

මෙදා ඔහුගේ ගොනෙක් බැමීමෙන් මිදී පැනගොස් සිටි අතර, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ නුවරට වඩින බව ද දැන උදෙන් ම ගොස් මහත් වෙහෙසවී ගොනු සොයා ගෙනවිත් බැඳ දමන විට දහවල් වී තිබිණි.

තම නුවරට වැඩි බුද්ධ ප්‍රමුඛ මහා සංඝරත්නයට නගර වැසියෝ දනට ආරාධනා කොට දන් පිළිගන්වා බණ ඇසීමට වාඩි ගත්හ. එකල්හි 30 යොදුන් මඟ ගෙවා තමා වැඩිම කළ අරමුණට අදාළ පුද්ගලයා තවම නොපැමිණී හෙයින් මඳක් නිහඬව බුදුරජාණන් වහන්සේ වැඩි සිටියේකි හ.

දුප්පත් මිනිසා ද ගොනා සොයාගෙන ගැටගසා ඉතා වෙහෙසින් හා බඩගින්නෙන් පෙළුණු නමුත් ඒ ගැන ද නොසිතා බණක් ඇසීමේ ආශාවෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ වැඩි සිටි තැනට පැමිණ වැඳ එකත්පස්ව සිටියේ පුජා කිරීමට ද කිසිත් නැති හෙයිනි.

මෙහිදී දායකයකු ළඟට කැඳවූ බුදුරජාණන් වහන්සේ, සංඝයා වළඳා ඉතිරි වූ ආහාර තිබේ දැයි විමසා ඇති බව දැන, එසේ නම් මේ දුප්පතාට (දුකට පත් අයට) කෂමට යමක් දෙනින් යැයි වදාළහ.

වතාවත්කරු දෙනෙහි ඉතිරි තිබූ දෙයින් එහිදී ම ඔහුට සංග්‍රහ කළේ ය. ආහාර ගෙන පැන් බී අවසන් කළ ඔහුගේ ඇඟෙහි තිබූ වෙහෙස හා වේදනා සියල්ල පහව ගොස් බණ ඇසීමට තරම් සිත එකඟ විය.

මෙතැන හැර බුදුරජාණන් වහන්සේ කළ ආහාර විමසීමක් (හත්ත විචාරණයක්) ත්‍රිපිටක බුද්ධ චරිතයෙහි දක්නට නැති බව අටුවාවාරිත් වහන්සේලා සඳහන් කර ඇත. (ධාතෙත්වා කීර් ඉමං ධාතං තීසු පිටකෙසු අඤ්ඤාථ්ථ තර්කකක්ෂ ඵමං - හතත විචාරණං නාම නත්ථී)

ධ.ප.අටුවා 2 -පි (475)
 ඉක්බිති බුදුරජාණන් වහන්සේ ඔහුට දානකටා, සීලකටා, සග්ග කටා ආදීනව කටා, නෙක්බම්ම කටා ආදී අනුපිළිවෙළ කටා වදාරා සාමුක්ඛියෙහි දේශනා හෙවත් වතුස්සත්‍යය විස්තර කොට දෙසූ දහම් අසා කෙළවර ඔහු සෝවාන් විය.

නූතස්තෙත් නැගිට වැඩි බුදුරජාණන් වහන්සේ දායකයාගෙන් වළඳා ඉතිරි බත පිළිබඳ කළ විමසීම ගැන හික්ෂුන් වහන්සේලා අතර කතාබහක් ඇතිවී.

‘පික්ච පරමාරොගා සංඛාරපරමා දුඛා එතංඤ්චා යොභුතං නිබ්බාණං පරමං සුඛං’ති

“රෝග අතර බඩගින්න ප්‍රධාන කොට ඇත්තාහ. දුක් අතර සංස්කාර (නාමරූප දෙක පරිභරණය කිරීම) ප්‍රධාන කොට ඇත්තාහ. මේ දෙක තතු සේ දුක් නුවණ ඇත්තේ නිවන උත්තම සුවයී දනී”

බඩගින්නට වැඩිතරම් රෝගයක් සත්ත්වයනට තවත් නැත. එය මොන ලෙසකින් වත් නැවත කවදාවත් නුපදනා ලෙසට සන්සිඳවූ ලිය නොහැක. බඩගිනි උපන් කල්හි එයට පිළියම් ලෙස ආහාරයක් ගන්නේ නමුත් ඊක වේලාවකින් මේ බඩගිනි රෝගය නැවතත් හටගනී. සත්ත්වයා සසර යම් තාක්කල් උපදී ද ඒතාක් මේ බඩගින්න ඔහු පසුපස එළවා එන්නේ ය. අනෙක් සියලු රෝගවලට ඖෂධ ඇතත් මෙය නැවත හට නොගැනීමට උපක්‍රම නැත. මෙය සංසිඳවීමට නම් සත්ත්වයා සියලු කෙලෙස් නසා මේ පඤ්චස්කන්ධය බහා තැබිය යුතු ය.

මේ ගාථාවෙන් කළ ධර්ම දේශනාව අසා බොහෝ දෙනා සෝවාන්ඵල ලැබූහ.

“බඩසයින් පෙළෙන්නකුට බණ කීමෙන් වැඩක් නැත. බඩ සයින් පෙළෙන්නේ දහම දැන අවබෝධ කිරීමට අපොහොසත් වේ.”

(ධම්මපද ගාථා 203 - ධ.ප.අට්ඨකථා- පාලි පි.475)

ආම්ෂ පුජාව හෙවත් භෞතික පාරිභෝජ්‍ය දෑ පුජා කිරීම ප්‍රතිපත්ති පුජාවක් සාර්ථක කර ගැනීමට කෙතෙක් ඉවහල් වන්නේ දැයි ඉහත කථාවෙන් අපි දැන ගනිමු. සිල් රකින්නහුට, භාවනා කරන්නහුට ධර්මයේ හැසිරෙන්නන්ට හැකි තරම් අවබෝධයෙන් ආම්ෂ දුන් දෙනහ. දෙන දායකයා හා පිළිගන්නා ප්‍රතිග්‍රාහකයා යන දෙදෙනා ම සතුට මුල්කොට ගෙන සසරින් එතෙර වේ.

ත්‍රිපිටක පරිවර්තන මණ්ඩලයේ ලේකම් (බෞද්ධ කටයුතු දෙපාර්තමේන්තුව) බුද්ධඝාසන අමාත්‍යාංශය) **කේ.කේ. සුගතපාල**

35, ඩී. ආර්. විජයවර්ධන මාවත, ලේක්හවුස් - කොළඹ.
ෆැක්ස් - 2429598, 2429429 ෆැක්ස් - 2429329, 2449069

උදවස් අමාවක 2022-12-23 ප්‍රතිපදාව ම උසස් ය

බෞද්ධයා ගෙවිය යුතු නිව් සැකසුන ජීවිතයකි. අවුල් වියවුල්වලින් තොර සාමකාමී, සරල දිවියකි. සතුට පරම ධනය කොට ගත් දිවි පැවැත්මකි. එහෙත් ඒ තැනට පත් වෙන්නට හැකි වී තිබෙන්නේ කියෙත් කියෙනාට දැයි යන්න ගැටලුවකි. වර්තමානයේ එය අන් කවරදාටත් වඩා වැඩියෙන් දැනෙන සැටියක් පෙනේ.

බොහෝ දෙනෙකුට තමන් කවුද, කරන්නේ කුමක් ද, කියන්නේ කුමක් ද, යන්නේ කොතැනට දැයි යන්න ගැන කිසිදු අවබෝධයක් තැනි සේ ය. සැමියා, බිරිඳ, මව්පිය, දූ දරු, ස්වාමි, සේවක, ආදී ලෙස විවිධ සමාජ කණ්ඩායම්වලට අයත්ව විවිධ වර්තවලට පණ දුන්න ද බොහෝ දෙනෙකු ගේ හැසිරීම ව්‍යාජ රංගනයකට පමණක් සීමා වී ඇති සැටි අපි දකිමු. කෙනෙකුට උතුම් මව්පිය පදවියේ වටිනාකම පවා අමතකව ගොස් ඇති සැටි පෙනේ. එහෙත් බොදු මඟ යන පුද්ගලයෙක් එවැනි තත්ත්වයකට කිසිසේත් ම පත්විය යුතු නොවේ.

එදා කුසිනාරා නුවර මල්ල රජදරුවන්ගේ උපවර්ථන සල් උයනෙහි පනවන ලද පිරිනිවන් මඤ්චකයේ වැඩසිටි අප තථාගතයන් වහන්සේ ආනන්ද තෙරුන් අමතා දේශනා කොට වදාළ සදුපදේශයක් පිළිබඳ මෙහිදී අප නිරන්තරයෙන් සිහියට නඟා ගත යුතු වේ.

“ආනන්ද, යම් භික්ෂුවක් හෝ, භික්ෂුණියක් හෝ, උපාසකයෙක් හෝ, උපාසිකාවක් හෝ ධර්මානු ධර්ම ප්‍රතිපත්තියෙහි මැනවින් පිහිටා කටයුතු කරන්නේ ද ඒ තැනැත්තා හෝ තැනැත්තිය තථාගතයන් වහන්සේට ඉතා උසස් ලෙස පුදුන්දා වේ. එහෙයින් ඔබ සැම ධර්මානු ධර්ම ප්‍රතිපත්තියෙහි පිහිටා කටයුතු කරන්නට උනන්දු විය යුතු යැයි උන්වහන්සේ අනුශාසනා කළ සේක.

ධර්මානුධර්ම ප්‍රතිපත්තියෙහි පිහිටීම නම් අප තථාගතයන් වහන්සේ දේශනා කොට වදාළ ශ්‍රී සද්ධර්මය ඉගෙන පිළිපැදීම ය.

ආමිෂ පුජාවෙන් තෙරුවන් පිළීමට අන් කවරදාටත් වඩා මෙකල දැඩි උනන්දුවක් දක්වනු පෙනේ. ආමිෂ පුජාවෙහි නිරත වනවිට තෙරුවන් පිළිබඳ ශ්‍රද්ධාව වැඩේ. එහෙත් ආමිෂ පුජාවෙහි නිරත වන ඇතැම් කෙනෙක් සිය ලෞකික ජීවිතය හෝ නිවැරදි මඟට නොගන්නා තැන් ඇත. ආමිෂ පුජාවෙන් පමණක් තථාගතයන් වහන්සේ පිදුවා වන්නේ ද නැත. උන්වහන්සේ උදෙසා වන පරම පුජාව නම් ධර්මානුධර්ම ප්‍රතිපදාවෙහි පිහිටීම ය. සම්බුද්ධ ශ්‍රාවකයාගේ කාර්ය භාරය සම්පූර්ණ වන්නේ එවිට ය.

දෛනිකව මුහුණ දෙන අනේකවිධ ප්‍රශ්න ගැටලු මැද, සංකීර්ණ සමාජයක ය වන්නේ ගිහියාට දිවි ගැටගහගන්නට සිදුව තිබෙන්නේ. පව පින කුමක් ද යන්න ගැන සැලකීමක් නොවන තැනටය බොහෝ දෙනෙකු කටයුතු කරන්නේ. ඒ සංකීර්ණ හා විෂම සමාජය නිසා විය හැකි ය. එහෙත් කවර හේතුවක් නිසා හෝ ජීවිතය පවට, අකුසලයට නැඹුරු කිරීම සාධාරණීය කරුණක් නොවේ.

ගිහි ප්‍රතිපදාව පංචශීලයයි. සැම බෞද්ධයෙක් ම ඊට අනුගත විය යුතු ම ය. එතැනින් නොනැවතී ස්වාමි භාර්යා, මව් - පිය, දූදරු, ගුරු ශිෂ්‍ය, ස්වාමි සේවක ආදී භූමිකාවන් තුළ තමන්ට හිමිවන වගකීම්, යුතුකම් නොපිරිහෙලා ඉටුකළ යුතු ම ය. මංගල, පරාභව, වසල සිඟාලෝවාද, ව්‍යග්ඝ පච්ඡ, මෙත්ත ආදී සූත්‍ර අර්ථවත් ජීවිතයකට මඟ පෙන්වන ධර්ම දේශනාවන් ය. ඒ සදුපදේශ ජීවිතයට ප්‍රායෝගික විය යුතු ය.

බෞද්ධයාගේ පරම අභිලාෂය නිවන අවබෝධයයි. ඒ සඳහා එකම මඟ අර්ථගත මඟයි. ආමිෂ පුජාව ඉතා පහසුවෙන් කළ හැකි වුව ද නිවන් අවබෝධය පහසුවෙන් ලද හැකි නොවේ. ආමිෂයෙහි පුණ්‍ය ශක්තිය සසර සැපවත් කළ ද සසර දුක කෙළවර නොකරයි. එහෙයින් සසර කෙළවර කරන මඟ, අර් අට්ඨ මඟට ම පිළිපත් විය යුතු වන්නේ.

බුදු දහම අවධාරණය කරන්නේ අධර්මයෙන් ජීවත් වනවාට වඩා ධර්මයෙන් මියයාම උතුම් බවයි. අප ජීවත් වන්නේ ඇයි? අප ජීවත් විය යුත්තේ ඇයි? අප ජීවත් විය යුත්තේ කේසේද?

මෙම ප්‍රශ්න තුනෙන් පළමු ප්‍රශ්නය වන අප ජීවත් වන්නේ ඇයි? යන ප්‍රශ්නයට දිය හැකි පිළිතුර වන්නේ අප ජීවත් වන්නේ උපන් නිසා ය යන්නයි. අප ජීවත් විය යුත්තේ ඇයි ද යන ප්‍රශ්නයට වඩා ගැඹුරින් සිතා පිළිතුරු දිය යුතු ය. මිනිසකු වශයෙන් ඉපදීමට ලැබීම මහත් භාග්‍යයකි. එසේම එය ඉතා දුරබ ලැබීමකි. එය අවබෝධ වන්නේ නුවණැත්තකුට පමණි. ඒ දුරබ මිනිස් ජීවිතය ජීවත් කළ යුත්තේ මනුෂ්‍යත්වය වඩාත් අර්ථවත් වූ එකක් බවට පත් කිරීම සඳහා ය.

සෑම සත්ත්වයකු සේ ම මිනිසා ජීවත් වූවත් මිනිසා ජීවත් විය යුත්තේ තමා ලැබූ මිනිස් ජීවිතය තමාටත් අනුන්ටත් යහපත් වන අයුරිනි. අප ජීවත් විය යුත්තේ එම අරමුණෙනි.

අප ජීවත් වන්නේ කෙසේද? යන ප්‍රශ්නයට පිළිතුරු සෙවීමේ දී බුදු දහමේ උපදේශය වන්නේ ධර්ම මාර්ගයට අනුකූලව ජීවත් විය යුතු බවයි. ධර්ම මාර්ගය යනු ස්වභාව ධර්මයේ ද නියාම ධර්මයයි. සෑම සත්ත්වයෙක් ම දුකට අකමැති වීමත්, සැප කැමති වීමත් සේම බියෙන් හා සැකෙන් තොරව ප්‍රීතීමත්ව ජීවත්වීමටත් කැමති වේ.

දුප්පත්කම නිසා මිනිසුන් සොරකමට පෙළඹෙන බවත්, දුරාවාරය පැතිරීම කෙරෙහි විෂම වූ සමාජ ආර්ථිකයේ බලපෑම ප්‍රධාන සාධකයක් බවත්, මේ නිසා පවත්නා සමාජය තුළින් සොරකම, දුරාවාරය, ඝාතන තුරන් කිරීම සඳහා සමාජ ආර්ථික සැලැස්මක් සහිත ශක්තිමත් පාලනයක් අවශ්‍ය බවත්, බුදුදහම මැනවින් පෙන්වා දී තිබේ.

එහෙත් මෙහිදී බුදුදහම සොරකම, ඝාතන, දුරාවාරය කිසිදු විටෙහි සාධාරණීකරණය කිරීමක් සිදු නොකරයි.

න අත්ත හේතු න පරස්ස හේතු න පුත්ත මිච්චේන ධනංඝ රට්ඨං න ඉච්ඡෙය්‍ය අධිමිමේන සම්ද්ධි මත්තනො

ස සීලවා පඤ්ඤවා ධම්මතො සියා දැනැම් ප්‍රඥාවත්ත තැනැත්තා තමා නිසා, අනුන් නිසා, තම දරුවන් නිසා හෝ ධනය නිසා, තම රට පිළිබඳව සලකා එහි දියුණුව සඳහා හෝ අධර්මයෙන් ඒ තත්ත්වය ලබා ගැනීමට කිසි දවසක කැමැති නොවන්නේ යැයි මින් කියැවේ.

සමාජයේ ඇතැම් යහපත් මිනිසුන් පවා තම දරුවන් වෙනුවෙන් අධර්ම ක්‍රියා අනුගමනය කරන අයුරු දක්නට ලැබේ. සමහරු තම දරුවන් පෝෂණය කිරීම සඳහා සුදුවට පෙළඹෙති. තම මවට සැත්කමක් කිරීමට යැයි පවසා මුදල් සොරකම්

දිව් තොර වූවන් අධර්මයට හිස නොහමන්න

කරති. දරුවන් පෝෂණය කිරීම සඳහා සුරාව විකුණති.

එහෙත් ප්‍රඥාවත්ත දැනැම් මිනිසා කුසගින්නේ මිය ගියත්, අධර්මයෙන් ජීවත් වීමට පෙළඹෙන්නේ නැත. එබඳු පුද්ගලයන් සතුන් මැරීම සඳහා තමාට කොතරම් මුදලක් දෙනවා කිව්වත්, ප්‍රාණාඝාත අකුසල කර්මයේ යෙදෙන්නේ නැත. මෙබඳු දැනැම් පුද්ගලයන් ද අප සමාජයේ ඕනෑ තරම් සිටිය හැකි ය. දැනැම් පුද්ගලයා අධර්මයෙන් ජීවත් නොවන්නේ අධර්මයේ ආදිනව හා විපාක හොඳින් දන්නා නිසාත්, ධර්මයෙන් ලැබෙන සදා ආරක්ෂාව මැනවින් අවබෝධ කරගෙන සිටිනු නිසාත් ය.

ධර්මය විශ්වාස කරන ශ්‍රද්ධා බුද්ධි සම්පන්න මිනිසාට ධර්මය වෙනුවෙන් කැප නොකළ හැකි දෙයක් නොමැත.

කෙනකු තම ශරීරයේ කිසියම්

ඉන්ද්‍රියකට බලවත් රෝගයක් හටගත් විට ඒ රෝගය සුවකර ගැනීමට තම ධනය වියදම් කරයි. කෙතරම් මුදල් වියදම් කළත් එම ඉන්ද්‍රිය සුවපත් කළ නොහැකි නම් ජීවිතය ආරක්ෂා කර ගැනීමට එම රෝගී වූ ඉන්ද්‍රිය ඉවත් කිරීමට වුවත් එම පුද්ගලයා සිය කැමැත්ත ලබා දෙයි.

දැනැම් පුද්ගලයා මින් එහා ගොස් ධර්මය වෙනුවෙන් ශරීරාංගයක් පමණක් නොව තම ජීවිතය වුව ද අත්හැරීමට සූදානම් ය.

මෙයින් පැහැදිලි වන්නේ දැනැම් පුද්ගලයා දිවි තොර වුවත් අධර්ම මාර්ගය අනුගමනය නොකරන බවයි. අනුන්ගේ යහපත වෙනුවෙන් බොරු කීම, සතුන් මැරීම, සොරකම් කිරීම, වරදක් ලෙස නොදකින පුද්ගලයන්ට ඉහත දක්වන ලද අදහස වටහා ගැනීම හොඳ පිළිතුරක් වනු නැත.

අයන්ති විතාන

ලාමක අදහස් ඇත්තෝ යම්කිසි සම්පත්තියකට පැමිණි විට එයින් මත්වෙති. මිනිසුන් බොහෝ සෙයින් මත්වන්නේ කුලය, ධනය, බලය, නිලය, පිරිවර, උගත්කම හා තරුණකම යනාදී කරුණු මුල්කරගෙන බව පෙනේ.

ස්ත්‍රී පාර්ශ්වය බොහෝ සෙයින් තම රූපය නිසා මත්ව සිටිනු දක්නට ලැබේ. උදාර අදහස් ඇත්තා වූ පුද්ගලයෝ තමන් කුමන සම්පත්තියකට පැමිණියත් මත් නොවෙති. මදය හෙවත් මානය සාමාන්‍යයෙන් එකක් වුව ද, විභංග ප්‍රකරණය එය ආකාර විසිභතකට බෙදා දක්වා තිබේ.

ජාති මදය - මගේ ජාතිය ඉතා උසස් ය. ශ්‍රේෂ්ඨ නොවන්නේ ය. මම උසස් ජාතියකට අයත් ය. අන් අය පහත්, හීන ජාති ඇත්තෝ යැයි ජාතිය නිසා හටගන්නා වූ මානය යි.

ගෝත්‍ර මදය - ඒ ඒ පෙළපත්වලට වෙන් වූ නාම ගෝත්‍ර ද වෙති. මම අසවල් උසස් පෙළපතට අයත් වෙමි. මම එසේ මෙසේ කෙනෙක් නොවෙමි'යි සිතා හටගන්නා වූ මානය යි.

ආරෝග්‍ය මදය - මට කිසි රෝගයක් නැත. අන් අය නිතර විවිධ රෝගවලින් පීඩා විඳින පවිකාරයෝ ය. අඩුම තරමින් මට සෞඛ්‍යමත්ව පමණ රෝගයක්වත් නැතැයි නිරෝගීකම නිසා හටගන්නා මානය යි.

යොවුන් මදය - මම තරුණයෙක්මි. මට සවි ශක්තිය ඇත. මගේ ඉදිරින් සවිමත් ය. වැඩිහිටියන් මහලු අය අතර දී තම යොවුන් බව නිසා, තරුණකම නිසා, මත් වන මානය යි.

ජීවිත මදය - අල්පායුෂ්ක මිනිසුන්ගේ මරණය දැක බොහෝ මිනිස්සු ඉක්මණින් මරණයට පැමිණෙති. මම දීර්ඝායුෂ ඇත්තෙක් වෙමි. අන් අය දුක සේ දුක් විඳිමින් ජීවත් වෙති. මම වනාහි සුව සේ ජීවත් වෙමි. ජීවිතය නිසා හටගන්නා වූ මානය යි.

ලාභ මදය - තමන්ට ලැබෙන, ලැබුණු මාර්ග අනුව අන් අය සමඟ සසඳමින් ඇතිකර ගන්නා වූ මානය යි.

සත්කාර මදය - තමන් අන් අයට වඩා සත්කාර ලබන්නේ යැයි ද, සියල්ලෝ ම තමන්ට අනෙක විධි ආකාරයෙන් සත්කාර කරතියි කියා හටගන්නා වූ මානය යි.

ගරුකාර මදය - අන් අය තමන්ට කරන ගෞරව බුහුමන් නිසා උපදනා මානය යි. සත්කාර මදයට මෙය සමාන ය. දේශපාලකයන්ට, උගතුන්ට, අධිපති තනතුරු දරන අයට, පැවිද්දන්ට මෙම මානය වැඩිපුර ඇත.

පුරෙක්ඛාර මදය - යම්කිසි දුෂ්කර කටයුත්තක් පැමිණි විට බොහෝ අය ඒ සඳහා මාවම කැඳවන්නේ ය. යන යන තැන ප්‍රධානත්වය, මූලාසනය මානට ලැබෙන්නේ ය. බරපතල ගැටලු, ප්‍රශ්න මගෙන්ම විසඳා ගන්නේ ය යැයි තමන්ට

ලැබෙන ප්‍රධානත්වය නිසා ඇතිකර ගන්නා මානය යි.

පිරිවර මදය - මට ඕනෑ දෙයකට ඕනෑ තරම් මිනිස්සු සිටිති. අන් අයට පිරිවර නැතැයි ද සිටියත් සිටින්නේ දුබලයන් ය, මට සිටිනුයේ ලෝකයා පිළිගත් උසස් මිනිසුන් ය යැයි තමා වටා සිටින පිරිවර ජනයා දැක ඇති කර ගන්නා මානය යි.

භෝග මදය - ධනයෙන් ආඨාස බොහෝ දෙනා ඉසුරු මදයෙන් මත්වෙති. තමාට හිමි ධනය, ඉඩකඩම්, වතුපිටි, යානවාහන, කෙත්වතු ආදිය ගැන සිතමින් ඇතිකර ගන්නා වූ භව භෝග සම්පත් පිළිබඳ මානය යි.

වර්ණ මදය - අන් අය විරූපීය, දැකීමට පවා අප්‍රිය ය, මම වනාහි පැහැයෙන් යුතු ය. දැකුම්කළු ය. දුටුවන් සිත් පිනවන්නේ යැයි තම පෙනුම, වර්ණය නිසා ඇතිකර ගන්නා මානය යි.

සුභ මදය - මම තරම් උගතෙක් නැත. බහුලඋගතෙක් නැත. මට වඩා දක්ෂයෙක් නැතැයි තම උගත්කම නිසා, බොහෝ ඇසු පිරිනැන් ඇති බව නිසා හටගන්නා මානය යි.

රත්තඤ්ඤ මදය - ඉපැරැණි දේ පරම්පරාගත තොරතුරු, අතීතය පිළිබඳ තොරතුරු මා තරම් දන්නා කෙනෙක් නැති යැයි පැරැණිතම නිසා මත්වන්නා වූ ආකාරයෙන් හටගන්නා මානය යි.

පිණ්ඩපාත මදය - මෙය පිණ්ඩපාතික හික්කුන් වහන්සේට පමණක් ඇතිවන මානයකි. මම වනාහි පිණ්ඩපාතයෙන් යැපෙමි. අන් හික්කුන් ප්‍රභව ගෙනවිත් දෙන තෙක් බලා සිටිති. මම වනාහි සෑම කල්හි ම පුරාණයේ වැඩසිටි මහ තෙරවරුන් මෙන් පිණ්ඩපාතයෙන් ම ජීවත් වන්නෙමි යයි සිතා ඇති කර ගන්නා මානය යි.

අනවඤ්ඤ මදය - සියල්ලෝ ම විවිධාකාර නින්දා, අපහාස, අවමන් ලබා ඇත. මම වනාහි කිසිවකුගෙන් තවම නින්දා, අපහාස, අවමන් ලබා නැත. ඉදිරියට ද නොලබන්නේ යැයි අවමන් නොලැබීම නිසා හටගන්නා මානය යි.

ඉරියාපට් මදය - අන්‍යයන් යන, එන, ආකාරය හිඳින, සිටින, නිදන ආකාරය පියකර නොවේ. යහපත් නොවේ. මාගේ

ඉරියාවී පැවැත්වීම යහපත් ය. පියකර ය. දුටුවන් පහදින සුළුයයි උපදනා මානය යි.

ඉද්ධි මදය - අන් අයට නැති මහානුභාව සම්පන්න අහසින් යාම් ආදී සාද්ධියෙන් කළ හැකි දෑ ඇත්තෙමි'යි සාද්ධිය නිසා සාද්ධිමතුන්ට ඇතිවන මානය යි.

යස මදය - ගම, රට, පළාත, දිස්ත්‍රික්කය, නිකාය, සංස්ථාව ආදී ආයතනයන්ට ප්‍රධාන වීම ඒ ප්‍රධානකම නිසා හටගන්නා වූ මානය යි.

සීල මදය - අන්‍යයෝ දුෂ්ලයෝ ය. පවිකාරයෝ ය. හික්මීමක්, හැදියාවක්, සංවරකමක් නැත්තෝ ය. මම වනාහි සිල්වත් වෙමි. ගුණවත් වෙමි. විනිත දු වෙමි. තමාගේ සීලය තුළින් ඇති කර ගන්නා මානය යි.

ධ්‍යාන මදය - අන්‍යයන්ට නැති ධ්‍යාන ඇතැයි ධ්‍යානලාභීන්ට ධ්‍යානය නිසා හටගන්නා වූ මානය යි.

සිප්ප මදය - තමා දන්නා ශිල්ප ශාස්ත්‍ර, කර්මාන්ත, හැකියාවන් නිසා ශිල්පය නිසා හටගන්නා වූ මානය යි.

ආරෝහ මදය - අන් අයට වඩා මම කඩවසම් ය. මාගේ ශරීර අවයව පරිපූර්ණ ය. මෙසේ කඩවසම් බව කරන කොටගෙන මතු වන මානය යි.

පරිනාන මදය - තම පැහැපත, රූපය, ඇඟපත නිසා මා අන් අයට වඩා ආරෝහ පරිනාන සම්පන්න වෙමි'යි නොඋස් නොමිටි බව නිසා හටගන්නා වූ මානය යි.

සන්ධාන මදය - අන් අයට වඩා තම ශරීර පිහිටා ඇත. මම දුටුවන්ගේ සිත් ඇඳ ගන්නා සුළු වෙමි'යි හටගන්නා මානය යි.

පාරිපූර් මදය - මාගේ ශරීරයේ දොස් නැත. සියල්ල ලස්සනට පිහිටා ඇත. මාගේ ශරීරය හැඩවැඩ සහිත ය. මෙසේ ශරීරයේ පරිපූර්ණ බව නිසා හටගන්නා මානය යි.

මෙම සත්විසි මදයන් මෙන්ම මානය හටගන්නා තවත් විශේෂිත වූ මදයන් දෙකක් තිබේ. එනම් බලය නිසා හටගන්නා මානය සහ කීර්ති ප්‍රශංසා තුළින් මතු වන මානය යි. මේ සියලු මානයන් තැමදෙනා තුළම අඩුවැඩි වශයෙන් කිහිපයක් භෝ ඇත.

මානය යනු මැනීම යි. සෙය්‍යමාන, සදීසමාන, හීනමාන වශයෙන් මානය තෙවැදෑරුම් වන අතර, මේවා කිසිවකින් මත් නොවීමටත් මානය දියුණු නොකීරීමටත් සියල්ලෝ ම යුතුසුළුවීම වැදගත් වේ.

නොවී මද මානය වෙමු අනතිමානය

උදර අදහස් ඇත්තා වූ පුද්ගලයෝ තමන් කුමන සම්පත්තියකට පැමිණියත් මත් නොවෙති. මදය හෙවත් මානය සාමාන්‍යයෙන් එකක් වුව ද, විභංග ප්‍රකරණය එය ආකාර විසිභතකට බෙදා දක්වා තිබේ

පරිනාන මදය - මට වනාහි විවාර බුද්ධියක් ඇත. විමසීමේ නුවණක් ඇත. ඒ අනුව කරුණු කාරණා හරිහැටි වටහා ගැනීමේ නුවණ ඇත යැයි වැරදීම නිසා හටගන්නා වූ මානය යි.

දැඩිලල වාලුකාරාම වෙහෙර වැසි ශාස්ත්‍රපති **රත්ගම සුනීත හිමි**

දිවගැමුණු මහ රජතුමාට සද්ධාතිස්ස කියලා සහෝදරයෙක් හිටිය බව බෞද්ධ හැමෝම දන්නවා. තිස්ස නමයි නාමය. ඒ වුණත් අසීමිත ශ්‍රද්ධාවක් තිබුණ නිසා කවුරුත් මේ රජතුමා හැඳින්වූයේ 'සද්ධාතිස්ස' කියලා. පින්කම් කරන්න හරිම කැමතියි.

තමන්ගේ දහදිය වගුරුවා පින්කම් කරන්නත් දැක්වූයේ අසීමිත කැමැත්තක්. දවසක් රජතුමාට වෙළෙඳ නඩයකින් උක් හකුරු ගැල් පන්සියයක් ලැබුණා. වෙළෙන්දන්ට බොහෝ ස්තූති ප්‍රශංසා කළා. තෑගි බෝග ආදියත් දී සතුටු කර ගම් බිම් බලා පිටත් කළා.

සවස් සමයේ ලැබුණ නිසා රාජාංගනයේ ගැල් පන්සියය ම නවතා තබා, රාජපුරුෂයන්ට පැවරුවා ඒවා ආරක්ෂා කරන්න. රජ අණ පිළිපදින ඒ පිරිසත් පහන් වනතුරු තම දෙඅඳස් මෙන් ආරක්ෂා කළා.

පසුව උදෑසන රජතුමා බැහැරැකීමට ගිය රාජ පුරුෂයෙක් රජු අමතලා 'පින්වත් මහරජතුමනි, උක්සකුරු ගැල් පන්සියය ම හොඳින් ආරක්ෂා කළා. දැන් අපි කුමක් කුමක් කළ යුතුදැයි විමසා සිටියා. එවිට රජතුමා රාජ පුරුෂයා අමතලා 'එම්බා රාජ පුරුෂය, තොප හොඳින්ම දන්නවා. මගේ ජීවිත කාලයට ම එකදු අවස්ථාවක දී වත් මට ලැබුණ දෙයක් සංඝයාට හො දී අනුභව හො කළ බව. මගේ අයිගණ්ඨිත් එහෙමයි කියලා ඔබලා හැමෝම දන්නවා. ඉතිං එහෙනම් දැන් කුමක් කළ යුතු දැයි ඔබම කියන්න'යි රජතුමා රාජපුරුෂ යාගෙන් විමසුවා.

'පින්වත් රජතුමනි, එසේ නම් දැන් කළ යුතු වන්නේ සංඝයා වහන්සේට කොටසක් පූජා කිරීමයි' යි කියා පිළිතුරු දුන්නා.

'රාජපුරුෂය, ඔබට සියල්ල වැටහුණා. දැන් තියෙන්නේ ලැබුණ උක් සකුරුවලින් කොටසක් සංඝයා වහන්සේට පූජා කිරීමයි. ගැල් පන්සියයක් තියන නිසා එයින් දෙසිය පනහක් ම මහා විහාරයේ වැඩ සිටින මහා සංඝයාගේ ප්‍රයෝජනය පිණිස අරගෙන යන්න. මම උදේ ආහාර ගත් වහාම විහාරයට පැමිණෙන්නම්'යි කියා

කළ යුතු කටයුතු නියම කර රාජ පුරුෂ යා පිටත් කර හැරියා. රජතුමා තමාගේ කුසේ පමණට රාජ හෝජන අනුභව කළා. රාජපුරුෂයින් පිරිවරාගෙන මහා විහාරයට ගොස් මහතෙරුන් වහන්සේ බැහැරැක 'ස්වාමිනි, ඊයේ සවස් යාමයේ මාගේ හිතවත් වෙළඳ පිරිසක් රජතුමාගේ ප්‍රයෝජනයට යි කියා උක්සකුරු ගැල් පන්සියයක් පිරිහැරුවා. ස්වාමිනි, එයින් දෙසිය පනහක් මම ඔබ වහන්සේලාගේ ප්‍රයෝජනය පිණිස පූජා කිරීමට විහාරයට ගෙනවා. ඒවා පූජා කර ගන්න අවස්ථාව සලසා දෙන්න'යි ආරාධනා කරමින් ඉල්ලීම් ද කළා. සැදැහැනි තිස්ස රජතුමාගේ දාන සිතිවිලි හොඳින් හඳුනන මහතෙරුන් වහන්සේ සංඝයා රැස්කරවනු පිණිස ගෙඩිය ගැසුවා. තෙරුන් වහන්සේ දොළොස් දහසක් එම අවස්ථාවේ පිළිවෙළින් මහා විහාරය වෙත වැඩම වන්න පටන් ගත්තා. රජතුමා වහාම ක්‍රියාත්මක වී ප්‍රධාන රාජපුරුෂයා කැඳවා

හිතේ හැවියට හොඳ

කුසේ තරමට පිළිගන්න

'මේ පොඩි හාමුදුරුවෝ තාම සාමණේරයන් වහන්සේ නමක්. කටේ කිරි සුවඳවත් පහවී නෑ. පැණි රසවලට පුංචි ළමයි කොපමණ නම් කැමැති ද? දෙන දෙයට අමතරව තවත් ඉල්ලාගෙන යන වයසක පසුවෙන්නේ. උක්සකුරු සැලියක් හෝ කළයක් හෝ පුරවාගෙන ගෙන ගොස් තබා ගන්නා වයසක ඉන්නේ. එහෙත් තමන් වහන්සේගේ ගුරු ඇසුර නිසා බඩේ තරම පමණක් දනියි'

'එම්බා රාජ පුරුෂය, දැන් සඟ මහලු පිළිවෙලින් තෙරුන් වහන්සේලා උක්සකුරු පිළිගැනීමට වැඩම කරනවා. මෙන්න මේ භාජනය පිරිවෙන්න හකුරු අරගෙන පාත්‍රයට හෝ ගෙන එන භාජනයට පිළිගන්න. එහෙම පිළිගන්න කොට යම් තික්ෂුවක් අත රැකීම් කර වැඩි බව දක්වමින් ප්‍රතික්ෂේප කළහොත් ඒ බව මට දන්වන්න'යි උපදෙස් ලබා දුන්නා.

දොළොස් දහසක් තික්ෂුන් වහන්සේ පාත්‍රවලට හා තැටි ආදියට රාජ සේවකයා අතැති භාජනය පුරවලා උක්සකුරු පූජා කරන්න පටන් ගත්තා. තෙරුන් වහන්සේ වැඩම කරන අයුරින් සඟ මහලු පිළිවෙලට පිළිගත්තා.

මහාසෑයත්, ශ්‍රී මහා බෝධීන් වහන්සේත් වන්දනා කර ගන්නෙමි'යි එක් මහ තෙරනමක් හා සාමණේර නමක් සැහිරියෙන් පාන්දරින් ම පිටත්වී තිබුණා.

මහතෙරුන් වහන්සේ මහාවිහාරය සමීපයට වැඩම කරන විට බොහෝම වෙහෙසට පත් වී සිටියා. පිපාසය හොඳින් දැනෙන්න පටන් ගත්තා. පැන් ටිකක් සොයමිනුයි ගමනේ යෙදී සිටියේ. උන්වහන්සේට දකින්න ලැබුණා දිගු පෝලිමක් වශයෙන් තික්ෂුන් වහන්සේ වැඩ සිටිනවා. තමන් වහන්සේට හමුවන උක්සකුරු අරගත් තෙරුන් වහන්සේගෙනුත්, රාජ පුරුෂයන්ගෙනුත් මේ ගැන ආරංචිකර විමසා බැලුවා. එතකොට දැනගන්න ලැබුණා රජතුමා තික්ෂුන් වහන්සේට උක්සකුරු පූජා කරන බව.

තමන් වහන්සේ සමඟ වැඩම කළ පුංචි සාමණේරයන් වහන්සේ අමතලා

'පින්වත්, සාමණේරයන් වහන්ස, ඔබට උක්සකුරු ඕනද? යි විමසුවා. එවිට

'ගුරුදේවයන් වහන්ස, මට නම් දැන් අවශ්‍යතාවක් නෑ. මගේ කුස පිරිලා'යි පිළිතුරු දුන්නා. එසේ නම් ඔබ වහන්සේ උක්සකුරු දෙන ස්ථානයට වඩින්න. මට දිවුල් ගෙඩියක් තරම් උක්සකුරු කැබැල්ලක් පමණක් අරගෙන එන්න. මට බොහොම වෙහෙස දැනෙනවා. ඒවා වැළඳවනම වෙහෙස මහන්සිය ගෙවියාට'යි ප්‍රකාශ කළා.

පුංචි සාමණේරයන් වහන්සේත් තමන්ගේ ගුරුදේවයන් වහන්සේගේ උපදෙස් අනුව උක්සකුරු පෝලිමට ගොස් තමන්ගේ අවස්ථාව එතකම් බලා සිටියා. තමන්ගේ වාරය උදා වුණා. රාජ පුරුෂයා සමීපයට ගොස් තමන් ගෙන ගිය භාජනය දිගු කළා. එවිට රාජ පුරුෂයා රාජ නියෝගය අනුව ලැබී තිබුණු භාජනය පිරිවෙන්න උක්සකුරු අරගෙන පුංචි සාමණේරයන් වහන්සේ අතැති භාජනයට පූජා කරන්න හදන විට උන්වහන්සේ අත දිගු කරමින් එය ප්‍රතික්ෂේප කළා.

එවිට රාජපුරුෂයා මෙහෙම කියන්න පටන් ගත්තා. 'පින්වත්, පොඩි හාමුදුරුවනේ, අපගේ මහරජතුමාගේ සතුව මේ භාජනය පුරවලා උක්සකුරු පූජා කිරීමයි. ඒ නිසා රජතුමාගේ සතුව වෙනුවෙන් ධාර ගන්න'යැයි පවසා සිටියා. එවිට සාමණේරයන් වහන්සේ රාජ පුරුෂයා අමතමින්

'පින්වත් උපාසකය, ඔබ පවසන දෙය සත්‍යයයි. රජවරු නම් දීමෙහි මහත් වූ අදහස් ඇති අයයි. එහෙත් මගේ ගුරුදේවයන් වහන්සේ වළඳුන්ගේ දිවුල් ගෙඩියක් පමණ තරම් කොටසක් පමණයි. උන්වහන්සේ උන්වහන්සේගේ කුසේ ප්‍රමාණය හොඳින් හඳුනන නිසා මට උපදෙස් දුන් ආකාරයෙන් පමණක් උක්සකුරු ගෙන යා යුතුයි. වැඩිය මාහට පිළිගන්න බැහැ'යි ප්‍රකාශ කළා. රජතුමා රාජපුරුෂයාගේත්, පොඩි

හාමුදුරුවන්ගේත් කතාව අසා සිට අසලට පැමිණ

'ස්වාමිනි, ඔබ වහන්සේ ගෙන ආ තලිය පුරවා ගන්න'යි නැවතත් ආරාධනා කළා. එවිටත් පොඩි හාමුදුරුවන් වහන්සේගේ පිළිතුර වූයේ පෙර පිළිතුරමයි. රජතුමා එයින් පැහැදී

'මේ පොඩි හාමුදුරුවෝ තාම සාමණේරයන් වහන්සේ නමක්, කටේ කිරි සුවඳවත් පහවී නෑ. පැණි රසවලට කොපමණ නම් කැමැති ද? දෙන දෙයට අමතරව තවත් ඉල්ලාගෙන යන වයසක පසුවෙන්නේ. උක්සකුරු සැලියක් හෝ කළයක් හෝ පුරවාගෙන ගෙන ගොස් තබා ගන්නා වයසක ඉන්නේ. එහෙත් තමන් වහන්සේගේ ගුරු ඇසුර නිසා බඩේ තරම පමණක් දනියි. ආහාරවල පමණ දැන වළඳයි.

තික්ෂුන් වහන්සේ නම් මෙබඳු ගුණවලින් යුක්තය'යි සිතමින් සාමණේරයන් වහන්සේ කෙරෙහි බොහෝ සෙයින් පැහැදීමට පැමිණ රාජ පුරුෂයින් අමතා

'පින්වත් රාජපුරුෂයනි, වහා රාජමාලිගයට ගොස් සෙසු උක්සකුරු ගැල් දෙසිය පනහත් ගෙනවිත් සංඝයාට පූජා කරන්න'යි අණ කර සිටියා. රජතුමා එම උක්සකුරු ගැල් දෙසියපනහත් පූජා කර බොහෝ සතුවත් නැවතත් රජමාලිගයට ගියා'යි සංයුක්ත නිකායටිඨ කතාවේ ආසිච්ඡි වර්ගයේ සඳහන් වෙනවා.

තමන්ගේ කුසේ ප්‍රමාණයට ආහාර පිළිගැනීම කළ යුතු බවත්, එය කුඩා අවධියේ සිට පුරුදු පුහුණු කළ යුතු බවත්, ගුරුවරුන්ගේ හා දෙමාපියන්ගේ මෙන්ම වැඩිහිටියන්ගේ ආදර්ශ එයට බලපාන බවත් මේ කතා පුවත අපට උපදෙස් දෙනවා.

දඹුත මාවරගල ආරණ්‍ය සේනාසනවාසී රාජකීය පණ්ඨිත, ශාස්ත්‍රපති, අධ්‍යාපනපති පදියනලාවේ අමරවංශ හිමි

හොඳ නරක යන වචන දෙක සෑම කෙනකු විසින් ම පාහේ අසා ඇති, කියා ඇති වචන දෙකකි. මේ වචන දෙකින් අදහස් කරන දෙය විවිධ ආගම් අනුව, සමාජ දර්ශන අනුව වෙනස් වේ.

එක් ආගමක් හෝ සමාජයක් මගින් හොඳ, ලෙස පිළිගන්නා දෙය නරක හැටියටත් නරක යැයි පිළිගන්නා දෙය හොඳ හැටියටත් තවත් ආගමක් හෝ සමාජයක් විසින් පිළිගැනීම මීට හේතුවයි. එබැවින් හොඳ, නරක යනු වචන දෙක විග්‍රහ කරන්නට නොහැකි යැයි ඇතැම් දාර්ශනිකයන් විසින් දක්වා ඇත. එහෙත් බුදුසමය සම්බන්ධයෙන් කල්පනා කරන විට එය එලෙසම පිළිගත නොහැකි ය. බුදුසමයෙහි මෙම හොඳ නරක සංකල්පයන් ඉතා පුළුල් පදනමක් මත විග්‍රහ කර දක්වා ඇත. තමන්ට හෝ අනුන්ට හෝ දෙපක්ෂයට ම හෝ යහපතක් සිදුවන ක්‍රියාවන් හොඳ හැටියටත් තමන්ට හෝ අනුන්ට හෝ දෙපක්ෂයට ම අයහපතක් සිදුවන

ක්‍රියාවන් නරක හැටියටත් බුදු සමයෙහි දැක්වේ.

අම්බලට්ඨික රාහුලෝවාද සූත්‍රයෙන් මෙය හොඳ හැටි පැහැදිලි වේ. බුදුන් වහන්සේ හා රාහුල හිමියන් අතර සිදු කෙරෙන සාකච්ඡාවක් එම සූත්‍රයේ ඇත.

බුදුරජාණන් වහන්සේ වරක් රාහුල හිමියන්ගෙන්

“රාහුල කැඩපතේ ඇති ප්‍රයෝජනය කුමක්දැයි ඇසූහ. රාහුල හිමියන්ගේ පිළිතුරු වූයේ “ස්වාමීනි ප්‍රත්‍යවේක්ෂණයටයි” එවිට බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙසේ වදාළහ. රාහුල ඔබ කැඩපතකින් ප්‍රත්‍යවේක්ෂ කරන්නාක් මෙන්, හැම ක්‍රියාවක් කරන විටම හැම වචනයක් කියන විටම, හැම සිතිවිල්ලක් සිතන විටම, පුන පුනා ප්‍රත්‍යවේක්ෂණය කරන්න ඕනෑ. ඔබට යමක් කරන්න වුවමනා වූ විට එය තමාගේ හෝ අනුන්ගේ හෝ දෙපක්ෂයේ ම හෝ විපතට, දුක් පිණිස හේතු වෙයි ද? සාවද්‍ය ක්‍රියාවක් වෙයි ද, යනුවෙන් නැවත නැවත කල්පනා කර බලන්න ඕනෑ. එසේ කල්පනා කරන විට එය සාවද්‍ය හැටියට

(අකුසලයක් හැටියට) වැටහුණොත් එය ඒකාන්තයෙන් ම හො කළ යුතු ය. එසේ නොමැතිව එය සැප පිණිස (දෙපක්ෂයේ ම) පවතින්නකැයි නිරවද්‍ය (කුසල) වුවකැයි ස්ථිරව වැටහුණොත් එය කිරීම හොඳයි.

මෙම බුද්ධි වචනයෙන් පැහැදිලි වෙන කරුණ නම් යමක් හොඳ වෙන්නේ, එය කිරීම නිවැරදිදී වෙන්නේ එය තමාටවත් අනුන්ටවත් අවැඩක් නොවී යහපතක් සිදු වෙන දෙයක් නම් පමණක් බවයි. කැඩපතකින් බලා තම ඇඳුම් පැළඳුම්වල අඬුපාඩු සකස් කරගන්නා මෙන් යමක් ඉදිරිපත් වුණාම ඒ ගැන නැවත නැවත කල්පනා කිරීමෙන් එහි ප්‍රතිඵල විපාක ගැන කල්පනා කිරීමෙන් එය කළ යුතු දෙයක් ද, නොකළ යුතු දෙයක් දැයි තීරණය කරගත හැකි වේ. හොඳ, නරක තීරණය කර ගැනීමේ මිනුම් දණ්ඩ හැටියට මෙම ක්‍රමය සඳහන් කළ හැකි ය. එහි මුල් තැන දී තිබෙන්නේ ප්‍රත්‍යවේක්ෂණයට යි.

මිළඟට මතුවන ප්‍රශ්නය නම් තමාටත්, අනුන්ටත් වැඩ පිණිස පවතින ක්‍රියාවන් මොනවාද? අවැඩ පිණිස පවතින ක්‍රියා මොනවාද? යන්නයි.

බුද්ධ දේශනාව අනුව කායික, වාචසික, මානසික දුෂ්චරිතයන් අවැඩ පිණිස පවත්නා බවත්, එම සුචරිතයන් වැඩ පිණිස පවත්නා බවත් සඳහන් කළ හැකි ය. එයින් පැහැදිලි වෙන්නේ, කායික, වාචසික, මානසික සුචරිත හොඳ හැටියටත් එම දුෂ්චරිත “නරක” හැටියටත්, නිර්දේශ කර දැක්විය හැකි බවයි.

මෙම හොඳ - නරක ක්‍රියාවන් ක්‍රම කිහිපයකට ප්‍රත්‍යවේක්ෂණය කළ හැකි ය. අංගුත්තර නිකාය ආශ්‍රයෙන් එබඳු ක්‍රම තුනක් දැක්විය හැකි ය. පැවිදි වූ කුල පුත්‍රයෙක් තමාගේ කුසිත බව හැකි කර, වරද දුරු කර, තම අරමුණු ඉටුකර ගැනීම පිණිස අත්තාධිපතෙය, ලෝකාධිපතෙය, ධර්මාධිපතෙය වශයෙන් කල්පනා කළ යුතු බව අංගුත්තර නිකායේ සඳහන් වේ. මෙම අධිපති ධර්මයන් පැවිදි බව මස්තකප්‍රාප්ත කර ගැනීමේ උපාය මාර්ග ලෙස ද දැක්වෙතත් ඒවා පොදුවේ සමාජ ධර්මයන්ට සම්බන්ධ කර ගැනීමේ හැකියාව ඇත.

එසේ සම්බන්ධ කර ගැනීමේ දී තමා ගැන කල්පනා කර තමා වැන්නකුට නොගැලපෙන ක්‍රියාවක් වේ නම් එය නොකර තමා වැන්නකු විසින් අවශ්‍යයෙන් කළ යුතු යමක් වේ නම් එය කිරීමට කල්පනා කිරීම අත්තාධිපතෙය, ක්‍රමය හැටියට හැඳින්විය හැකි ය.

මෙය තවදුරටත් සියුම්ව බලන විට තමන් උපමා කොට බැලීමේ ක්‍රමය හෙවත් අත්තුපනායික ධර්ම ක්‍රමය මෙම අත්තාධිපතෙය ක්‍රමයට ඇතුළත් කළ හැකි ය. මේ බව වේළුද්වාර සූත්‍රයේ පැහැදිලි කර ඇත.

ලෝකාධිපතෙය යන්නෙන් සමාජය හා සමාජ ධර්ම අධිපති කර ගැනීම දැක්විය හැකි ය. තවත් පුළුල්ව ගන්නා විට බහුජන මතය අනුව හොඳ බව හෝ නරක බව තීරණය කිරීම මෙයට ඇතුළත් කළ හැකි ය.

සමාජයේ අංගයක් වන පුද්ගලයා එහි පොදු ආචාර ධර්මයන්ට යටත් විය යුතු ය. එහි සම්මත චාරිත්‍ර චාරිත්‍රයන්ට පටහැනිව ක්‍රියා කිරීමෙන් ලෝකයෙන් සමාජයෙන් එන

අපවාද කල්පනා කර ඒවා නොකර සිටීම ලෝකාධිපතෙය වශයෙන් නරක දෙයින් වෙන්වීමයි.

මේ ක්‍රමයෙන් හොඳ - නරක තීරණය කර ඒ අනුව ජීවිතය සකස් කර ගැනීම සමාජයේ යහපත් පැවැත්මට අතිශය උපකාරී වේ. සමාජයක යහපත් පැවැත්මට ඒ තත්ත්වය අවශ්‍යය. ඒ සඳහා සමාජ සම්මත හොඳ නරක තේරුම් ගත යුතු ය. රටක සම්මත නීති උල්ලංඝනය කිරීම ද දඬුවම් ලැබිය යුතු වරදකි. ඒ නීතිය ගැන කල්පනා කර නීති කැඩීම නරක හැටියටත්, ඒවාට අනුකූල වීම හොඳ හැටියටත් සැලකීම ලෝකාධිපතෙය හැටියටත් සැලකීම ලෝකාධිපතෙය ක්‍රමයෙහි ඇතුළත් කළ හැකි ය.

විශේෂයෙන් සමාජයේ යහපත් පැවැත්මට එම නීති රීතින්ගේ අවශ්‍යතාව කල්පනා කළ යුතු ය. මෙහිදී අතුරු ප්‍රශ්නයක් මතුවේ.

ගතානුගතික සමාජ ක්‍රමයක් වෙනස් කර නව සමාජ ක්‍රමයක් ගොඩ නැංවීමේ දී මෙය බාධකයක් නොවන්නේ ද? යනු එම ප්‍රශ්නයයි. කළ යුත්ත නොකළ යුත්ත තීරණය කිරීමේ දී කරන ක්‍රියාවෙන් තමාට හෝ අනුන්ට හෝ දෙපක්ෂයට ම සිදුවන්නේ යහපතක් ද, අයහපතක් දැයි කල්පනා කර බැලිය යුතු ආකාරය මුලින් සඳහන් කර ඇත. ඒ අනුව ලෝකාපවාද බියෙන් නොකළ යුත්තේ අයහපතට හේතුවන ක්‍රියාව ය.

හොඳ - නරක තීරණය කිරීමේ තුන්වැනි ක්‍රමය ධර්මයයි. කළ යුතු නොකළ යුතු දේ ධර්මයෙහි පැහැදිලි කර ඇත. අකුසල් දුරු කරන ලෙසත්, කුසල් වඩන ලෙසත් බුදුරජාණන් වහන්සේ හික්මුන් වහන්සේට දේශනා කර ඇත. කුසල් - අකුසල් , සුචරිත - දුෂ්චරිත මොනවා දැයි දක්වා ඇත.

එම දේශනාවන් ගුරුකොට ගෙන නරක අතහැර හොඳ කිරීමට හැකි ය. බුද්ධ ධර්මය උගන්වන්නේ තමාගේ හා අන්‍යයාගේ යහපතට හේතුවන කරුණු ය. ඒ ඉගැන්වීම් අනුව වරද - නිවරද තේරුම් ගෙන කටයුතු කිරීම ධර්මාධිපතෙය ක්‍රමයයි.

මංගල වැනි සූත්‍රවලින් යහපත් දේත්, පරාභව - වසල වැනි සූත්‍රවලින් අයහපත් දේත් දක්වා ඇත.

මෙම ක්‍රම තුනෙන් වඩාත් ඵලදායී ක්‍රමය අත්තාධිපතෙය ක්‍රමයයි. සමාජ ධර්ම අනුවත්, බුද්ධ ධර්මය අනුවත් හික්මවා ගත් මනසක් ඇති අයකුට මෙම ක්‍රමය වඩාත් සාර්ථකව උපයෝගී කරගත හැකි ය.

කාය, වච්චි. මනෝ සුචරිත හොඳ දේ හැටියටත්, දුෂ්චරිත නරක දේ හැටියටත් බුදුසමය උගන්වයි. එම දුෂ්චරිත අයහපතටත්, සුචරිත යහපතටත් හේතු වන ආකාරය තමන්ට ම කල්පනා කළ හැකි ය.

ධර්මයේ සඳහන් වූ තරම්ත් පිළිගැනීම වඩාත් සාර්ථක ක්‍රමය නොවේ. කාලාම සූත්‍රයේ එන ක්‍රමයට මේවා කුසල් ය. මේවා අකුසල්ය, මේවායින් මේ ප්‍රතිඵල ඇතිවේ යැයි කල්පනා කිරීම අත්තාධිපතෙය ක්‍රමයට කළ හැකි ය. කළ යුතු නොකළ යුතු දේ ගැන තීරණය කිරීමේ දී විශේෂයෙන් එම ක්‍රියාවන්ගේ ප්‍රතිඵල ගැන සැලකිය යුතු බව දැක්වේ. කළ ක්‍රියාවේ විපාක වශයෙන් පසුතැවිලිවීමට, හැඬු කඳුළුන් යුතුව විපාක විඳීමට සිදුවේ නම්, එබඳු ක්‍රියා නොකළ යුතු ය.

කළ යුතු නොකළ යුතු දෙය තීරණය කළ යුතු හැටි

කෙලාම් කියන්නේ අසන්නේ බලාගෙනයි

තරාගනයන් වහන්සේ වේළුවනාරාමයෙහි වැඩ වාසය කරන කාලයේ එක්තරා "ප්‍රතිමාව" නම් ප්‍රේමයකු අරභයා මෙසේ වදනු ලැබේ.

අතීතයේ දී කාශ්‍යප භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ කාලයෙහි උන්වහන්සේගේ සසුනෙහි කුල දරුවන් දෙදෙනකු පැවිදි වී ශිලාවාර සම්පන්නව සැතැල්ලු පැවතුම් ඇතිව එක්තරා ගමක ආවාසයක සමඟිව වාසය කළා.

එක්තරා හික්මුවක් මේ දෙනමගේ යහපතක් ම දැක එයට ඊර්ෂ්‍යා කළා. ඒ හික්මුවට තිබුණේ පාපී අදහස්. කේලාම් කීමට කැමැති වුවා. මේ හික්මුව අර දෙනම වැඩ වාසය කරන ආවාසයට පැමිණ සුභද්‍රව කථා බහ කළා. පසුදින උන්වහන්සේ සමඟ ගමට පිඬුසිඟා වැඩියා. මිනිසුන් උන්වහන්සේ දැක ඉතා යටහත්ව දානය පූජා කළා.

"මේ සොදුරු ගම ඉතා යහපත්. මිනිසුන් ද ඉතා ඉඳිබා සම්පන්නයි. ප්‍රණීත වූ පිණ්ඩපාත පූජා කරනවා. මෙම ආවාසය ද සිහිල් සෙවණින් හා මිහිරි ජලයෙන් යුක්ත යි. මෙහිම ජීවත්වීමට පුළුවන් නම් ඉතා යහපත්. නමුත් මුත්වහන්සේලා දෙනම මෙහි සිටියොත් මට සුව සේ සිටීමට බැරව යනවා. ඒ නිසා මේ තෙරුණුවන් දෙනම ඔවුනොවුන් බිඳවා එක්කොට කොටවා මෙතැනින් පලවා හැරිය යුතුයැ"යි කල්පනා කරනවා.

එක් දවසක් වැඩිහිටි හිමියන් අනෙක් දෙනමට අවවාද දී තමන් වසන කුටියට ගියා. කේලාම් කියන ආගන්තුක හික්මුව ඊක වෙලාවකට පසු වැඩිමහල් තෙරුන් වහන්සේ වෙත ගොස් වැඳ පසෙකින් සිට ගත්තා. එවිට උන්වහන්සේ "ආයුෂ්මතුනි, කුමක් උදෙසා මෙහි වැඩ සේක් දැයි" අසා සිටියා. එවිට අර පාපී හික්මුව "ස්වාමීනි ඔබේ සහායක හික්මුව ඔබ හමුවේ මිතුරකු ලෙස සිටිය ද ඔබ නැති තැන සතුරකු මෙන් නුගුණ කියයි. කුමක් කියන්නේ දැයි ඇසූ විට, "මේ මහා ස්ථවිර කපටියෙක්. කළු වරද සඟවන මායාකරුවෙක්. නැතිගුණ පෙන්වන කුහක, මීට්‍රා ආජීවයෙන් පීඩිතාව ගෙවන්නෙක්" ලෙස චෝදනා කරනවා. "ඇවැත්නි, ඒ හික්මුව මා පිළිබඳ

එසේ කියන්නේ කොහොම ද? හිනි කාලයේ පටන් මාගේ ස්වභාවය ඔහු දන්නවා."

එවිට අර හික්මුව ස්වාමීනි, ඔබ වහන්සේ සුප්පෙල ය. යහපත් සිල් ඇතිව පිරිසුදු සිත් ඇතිව සිටින නිසා යි මෙසේ සිතන්නේ. උන්වහන්සේ සමඟ මගේ වෛරයක් නැහැ. මම කියන්නේ ඒ හික්මුව පැවසූ දේ යැයි කියා සිටියා.

මහ තෙරුන් වහන්සේ ගේ සිත බිඳුණා. දෙහිඬියා සිත් ඇතිව මෙසේ වීමට ද පුළුවන් යැයි තනියම සිතුවා. ඔවුනොවුන් කෙරෙහි විශ්වාසය බිඳී ගියා.

අර හික්මුව දෙවැනි හික්මුවන් ළඟට ගොස් මේ ආකාරයට ම බිඳවුවා. ඉන්පසු මේ තෙරුන් දෙදෙනා දෙවැනි දවසේ ඔවුනොවුන් කථා නොකොට පා සිටුවා ගෙන ගමට පිඬුසිඟා වැඩියා. පිණ්ඩපාතය වළඳා කථා නො කොටම ඔවුනොවුන්ට නො දන්නවා තමාට පහසු වූ තැන් සොයා වැඩියා.

කේලාම් කී හිමියන්ට බලාපොරොත්තු වූ ලෙස සියල්ල සිදුවුවා. ඒ නම එදා තනියම ගමට පිඬුසිඟා වැඩියා විට ගමේ පිරිස, "ස්වාමීනි, අනෙක් හිමිවරු කොතේදැයි" අසා සිටියා. ඒ දෙනම හැමදාම රාත්‍රියට රණ්ඩු කර ගන්නවා. මා "දබර කරන්න එපා" යැයි අවවාද කළත් එය නිශ්චල වුණා. මගේ අවවාදය නො පිළිගෙන ඔවුන් දෙ පසකට වැඩියා." යැයි කියා සිටියා.

එවිට මිනිසුන් "එසේ නම් ඔබ වහන්සේ අපට අනුකම්පා පිණිස පිඬුසිඟා වඩින්නවා." යැයි ඉල්ලා සිටියා. එය පිළිගෙන උන්වහන්සේ දින කීපයක් සුව සේ කල්ගත කළා. ඊක දිනකදී ඒ හික්මුවට නිතර නිතර සිතට වද දෙනවා. සිල්වන් වූ ද, යහපත් පැවතුම් ඇත්තා වූ ද මේ හික්මුව වහන්සේ දෙනම මා බිඳවුවා. බොහෝ ළාමක පාප කර්මයක් කළා. මේ ආවාසයට ලොල්ව බලවත් අවැඩක් මා කළා යැයි ශෝක වූවා. එයම සිතා නොබෝ කලකින් රෝගාතුර වී කළුරිය කොට අවිච්චි මහා නකරයේ උපන්නා.

අර හික්මුව දෙනම ජනපදයක සැරසරා එක්තරා ආවාසයක දී මුණ

ගැසී ඔවුනොවුන් කථා කරන විට අර පාපී හික්මුවගේ ක්‍රියා කලාපය එළිදරව් වුණා. පසුව නැවත සමඟි වී අර විහාරයට ම වැඩියා.

මිනිසුන් මේ තෙරුන් දෙනම දැක සතුටු වී සිව්පසයෙන් උපස්ථාන කළා. උන්වහන්සේලා එකඟ වූ සිත් ඇතිව බණ භාවනා කර විදුසුන් වඩා වැඩිකල් නොයවා රහත් ඵලයට පැමිණියා.

කේලාම් කී හික්මුව එක් බුද්ධාන්තරයක් නිරයේ පැසී මෙම බුද්ධෝත්පාද කාලයෙහි රජගහනුවරට නුදුරින් කුණු වූ කටක් ඇති ප්‍රේතයෙක් ව උපන්නා. ඔහුගේ ශරීරය රත්වන් පාටයි. කටින් පණුවන් ඔබ මොබ යමින් කට හපා කයි. ඔහුගේ මුඛයෙන් ඉතා දුරකට වුව ද දුර්ගන්ධය හමයි. එක් දිනක් නාරද හිමියන් හිඳුකුළු පව්වෙන් බසිද්දී මේ ප්‍රේතයා දැක මෙසේ අසා සිටියා.

"ඔබේ ශරීරයෙහි පෙනුම නම් දිව්‍ය සිරුරක් වගේ සුන්දරයි. ඔබ ඉන්නේ ආකාසයේ. ඒ වුණාට ඔබේ මුඛය ඉතාමත් දුගඳයි. පණුවන් කටපුරා පිරිලා, කලින් පීචියේ දී ඔබ මොන වගේ කර්මයක් ද කර ගත්තේ."

"මම ඉස්සර පව්වු හික්මුවක්. මම හරියට දුෂ්ට වචන කිව්වා. සිල්වන් කෙනකුගේ වේශයෙන් සිටියා. වචනයේ සංවරකමක් තිබුණේ නැහැ. මම බඹසර රැකපු නිසා මගේ ශරීර සෝභාව වර්ණාවන් වුණා. කේලාම් කීම නිසා මගේ කට කුණු වුණේ. පින්වත් නාරදයන් වහන්ස, දැන් ඔබ වහන්සේ මා දැක ගත්තා නෙව. ලොවට අනුකම්පා ඇති බුද්ධාදී උන්තමයන් වහන්සේලා යම් කුසලයක් වදාරයි ද, මාත් දැන් ඒක කියනවා. කේලමක් නම් කියන්නට එපා. බොරුවක් කියන්නටත් එපා එතකොට ඔබට කැමති සැප ලබන දෙව් කෙනෙක් වෙන්නට පුළුවනි."

නාරද හිමියන් රජගහ නුවරට වැඩ තරාගනයන් වහන්සේට මේ පුවත කියා සිටි විට තරාගනයන් වහන්සේ අර්ථෝත්පත්ති කොට ගෙන ධර්මය දේශනා කළා.

පොල්ගහඅංගේ සද්ධානිස්ස හිමි

සමස්ත ලංකා බෞද්ධ ශිෂ්‍ය සමිති සම්මේලනයේ උපදේශක පාලක සභාවේ ගරු සාමාජිකාවක වන, ඉංජිනේරු විනුා රංජනී කුලතුංග බොහෝමය මහත්මිය පසුගියද බෞද්ධ මහා සම්මේලනයෙන් ශාසන අභිවර්ධන කීර්ති ශ්‍රී යන ගෞරව නාමයෙන් පිදුම් ලැබීය. දහම් පාසල් ආචාර්යවරියක ලෙස දීර්ඝ කාලයක් සේවය කරන ඇය සමාජ සේවිකාවකි. කථනායක ධුරන්දර මහින්ද යාපා අබේවර්ධන මැතිතුමාගේ සුරතින් ශ්‍රී සන්නස්පත්‍රය පිළිගැන්වූ අවස්ථාව ඡායාරූපයේ දැක්වේ.

ගණන් කිරීම

එකතු කිරීම
වැඩි කිරීම
බෙදීම සහ
අඩු කිරීම

නිසි වේලාවට ගණන් කළ යුතුමයි සිතට ඇවැසි ලෙසින්

වැඩිකළ යුතු විට වැඩිකර ගනිමු එකතු කරන විට එකතුම කරමු බෙදීම කළ යුතුමයි අඩුකර ගත යුතුමයි

සැම දේ වැඩිකර කරගෙන සිටියොත් එකතු කරන්නම විතරක් හිතුවොත් කරදර වැඩිවෙයි දුටු බර වැඩිවෙයි දුටිය නිරස වෙයි එනිසා.....

එකතු කරන දේ වැඩියෙ තිබෙන දේ බෙදිය යුතුයි බෙදලා දුටුබර අඩුකර ගත යුතුමයි

එවිටයි දුටියේ බර නැති වෙන්නේ එවිටයි සතුටක් හිනි හිමි වෙන්නේ එවිටයි මරණය සුන්දර වෙන්නේ

මාලබේ කේ.ඩබ්ලිව් සිරිසේන

පිරිනිවන

සල්වනේ උපවත්තන මල්ල සැතපුණේ සල් ගස් දෙකක් දරුවනේ ඔබ දම් පැන නැතුව මොහොතකින් බුදුහිමි පිරිනිවනෙ

කිම අනේ ගස්වල මල් අද මිලිණ මිහිකතත් කම්පා වී ලොවම නැතැ අනේ හිරු රජ්දන් කිමද දෙවියනේ දම් ඇස දැන් හිවී

විහඟුනේ ගිත නාද නැත සාවුනේ ඇයි කන්පෙති නිසංසල ගිරවුනේ දොඩමලු හඬ ඇයි ද ගොළු දෙවියනේ කිම මේ ලොව සන අඳුර

දරුවනේ අතර නේ දැයි අනේ යනවනේ

වුණේ සෙළවුණේ සැතපුණේ යනවනේ

ලීලසේන උළුවඩුගේ

අනිස දහම ළඟ

නොතිර කයෙහි අනිස දහම ඔබට දෙසුව අමා දහම ඔබ හමුවේ නැවත දෙසුම බැහැ මට අද එහඬ නැගුම

මා වැදු මවගේ දේහය අබියස කෙසේ දෙසන්න ද මා ඒ අනියස කසාවත ද බැහැ ඉවත දමන්නට අද මට සිදුවේ ගොළුවත රකිනට

කිතුල්ගල රත්නසේකර රූපසිංහ

ආදිනව නොදුටු නිසයි

පටවී ආපෝ තේපෝ වායෝ සතර ධාතුවලින් සැදී ඇස කන දිව නැතැයි සිරුර හිමි විය ලෝකය දකින්න

ඇසින් රූප පෙන්වා දෙයි කනින් මිශුරු හඬ ද අසයි දිවෙන් රසයෙ සුවගෙන දී නැතැයෙන් ගඳ සුවඳ වීදී

බැඳෙමින් සිතට ගතට සුවය සසරට එක්කොට දුක් කඳ බව ගමනයි මේ ඇදෙන්නෙ රහස දන්නෙ නැතැ කිසිවෙක්

කබ කෙළ සොටු කලාඳුරු ද පෙරෙමින් දහඩිය සිරුරේ ආදිනව නොදිටි නිසයි ආස්වාදයට ඇලුණේ

කිවිපති කැස්බෑවේ මුණසිංහ නිශ්ශංක

පහන් සිතක කවී

සංස්කරණය දීපා පෙරේරා

ස්වර්ණමාලි සෑ රදුන්

රුවන්වැලිය සාදන්නට මිහිකත වෙන් රන් තෙළඹු ගස කපන්න වෙන බව රජු ගසට අරක්ගත් දේවතාවී බහින්න බැහැ ඇයගේ ඉල්ලීම ඉටුකරනා බව රජු කෙරුවා දුටුවා කීවා පැවසුවා

රන් තෙළඹු ගසෙන් බැස්ස රාජ අණට කීකරු වී පලාගියා පොරොන්දු වූ ලෙසට ම නම තැබුවා එදා පටන් රුවන්වැලිය අපේ ස්වර්ණමාලි මාලි මාලි ස්වර්ණමාලි

සඳෙව් ලොවින් රට ඇවිදීන් රජු වට ඒ ආලෝකයෙන් මහරජු වට පිට මගේ මගේ රටයට නඟින්න කියලා අත තුසිත ලොවින් පැමිණි රටය රජු වෙත ළං කැරකෙන්නා බලමින්නා වනනා කෙරුණා

එස්.බී. සුමනාවතී

දහමින් පොහොසත්ව

තිලොවට තිලක සම්බුදු හිමි සඳුති ගරු බුදු මඟ යනෙන සැම බෝසත් දහම් ලක් මෑණිගේ දරුවන් වෙමු ගුණෙන් පය දද නගමු දහමින් පොහොසත්ව සරු

නාලනී රාජපක්ෂ ජයසිරිපුර

මම වැඳ වැටෙමි

තබමින් රන්උපුල් නිලුපුල් කුසුම් දොවමින් රන් දියෙන් හිමිපා යුගල සුවදින් පිලිරුවට සත පා බැතින් තිස්තුන් පැයම වැන්දන් මගෙ සිතට පොදී වැදී සැදී මදී

තිලොවට තිලක වී ගෞතම මුනිදු සවි සත මුදුන අටියෙන් රැදු සසර සදහම් අමා දහමින් සල සලා සුමඟට යොමු කළා අදමිටු කුරුරු නමින් බියෙන් පවත් දනන්

සවි දන සුමඟ වෙත හරවන සදහම් දෙසා පහදා දුන් තුන් ලෝකයම එකලු කල මම වැඳ වැටෙමි පා මුල බුදු නියාවෙහි ඔවාමිනි දයාවෙහි පියාණෙහි

හක්මනගේ රත්නපාල

59/ඒ, කුරවලාන

පැතුමක්

බෝපත් සැලෙනවා සිලි සිලි නාද සඳ රැස් ගලනවා මළුවම එළිය බුදු ගුණ දැනෙනවා හඳ තුළ සුවය සම්බුදු ගුණ නිති සිහිකර දකිමු

දෙමින් කරන් දෙමින් නිවන්

හදවත් තුළ සම්බුදු ගුණ නිති සදහම් ගඟුලේ කිමිදි මනදොළ මහ සඟ රුවනේ අසිරිය දෙනුවන් සැනසී මියෙන්නට මම තෙරුවන්

රන්දා සින්දා වින්දා වැන්දා

නාලනී රාජපක්ෂ ජයසිරිපුර

ගුණ සිහිකරමු

රත්ගඟ කුඩාවේ යන ගම උපත ගිහිගෙය හැර දමා පරතෙර සිතෙහි පියවර තැබුව පැවිදිව කෙලෙසුනට පේමාලෝක හිමි නමදිමි සිරස

ලබා තබා නොබා නමා

හැම පෝ දිනක බොදු දන සිත පහන් දම් දෙසු සැමට පෙන්වා නිති නිවන් මොක්පුර වැඩිය මා හිමියනි සුපින් අපි වැඳ වැටෙමු ඔබ ගුණ කඳ නිදන්

කර දොර බර කර

ඩී.ඇස්. ඇඩ්විත් පෙරේරා

සෙත් වේවා

සනදුරු දුර හැර නැණ මඟ දොර ඇර හිමි කළ මෙහෙවර අමර මැවේ

කහවත එළි කළ ගුරු දෙව් මඟ ගිය

සෝමවෙහෙර බිම ඔද තෙද කළ සඳ පරහිත ගමනක පිය මැවුනේ...

බුදුන් පුදලා - පහනක් දුල්වා සුවඳ දුමින් කුසුමින් පුදලා වන්දේ වන්දේ අම්මල විමල හිමි සාධු සාධු අපි සෙත් පතලා

උපාසක සම්භිය

ශක්තිය

සුළඟට ගත කොළ මනා ගල් පර්වත ගල් තලා මතින් ඇඳ නිල් දිය දහරා ගල්පර

සෙලවුණත් නොසැලෙයි හැලෙනා පරදා

ඉදිරියට ම යන්න බාධක ආවත් මනා පර්වත දෙකයි ඔබ ඒ ඔබගේ මවිපිය

නොසැලී පසුපස්සේ අසල දෙදෙනයි

ඊරියවැටියේ මානෙල් කිරිවන්දල

බුදුපරිපාටන

පහන් සිතක කවී

සම්පූර්ණ නම :- ලිපිනය :- දුරකථන අංකය :-

අව අවචක, අමාවක, පුර අවචක, පසළොස්වක සතර පෝදාම ඔබේ නිර්මාණ 'පහන් සිතක කවී' පිටුවේ පළවේ. ඔබගේ කාව්‍ය නිර්මාණ කුපනය සමඟ පහත ලිපිනයට යොමු කරන්න. සංස්කාරකා, පහන් සිතක කවී, බුදුසරණ කර්තෘ මණ්ඩලය, ලේක්හවුස් - කොළඹ.

දම් සුවඳ සිල සුවඳ පිරි කටාරංගල පුරාණ රාජ මහා විහාරය

කෘගල දිසාවේ බුලත්කොහුපිටිය බලප්‍රදේශයට අයත් වන්නා වූ මෙම ඓතිහාසික දායාදය මා නෙත ගැටුණේ පින්බර දිනෙක සුන්දර සැන්දෑවක ය.

මීටියාවතක් නොවූ කඳුකර උස්බිමක, ගලන දොළ පාරක් අසල ප්‍රදේශයේ උසම ස්ථානය යැයි කිව හැකි තැනක මෙකී විහාරස්ථානය පිහිටා තිබේ. නමින් කෘගලේ කටාරංගල විහාරය ලෙස දැනගැනීම වටී. පන්සල වසා පැතිර සිටින්නා වූ දැවැන්ත කළුගල් රාජයකු සෙවණෙහි කටාරංගල පුදබිමෙහි බුද්ධ පුත්‍රයන් වහන්සේ වැඩ වාසය කරති. නගරයෙහි හැළුනැප්පීම්, ස්වභාවික දියකඳුරන් අතුරුදහන්ව ඇති නිසා මේ පුදබිම නිස්කලංක ය.

කෙසේවෙතත් මෙම ඓතිහාසික පුද බිම යුග දෙකකට අයත් බව අවධාරණය කිරීමට හැකි බව මෑත කාලීන පුරාවිද්‍යාඥයන් කියා සිටියි. අවුරුදු 23000 කට වඩා පැරැණි ප්‍රාග් ඓතිහාසික යුගයෙහි මානවයා පවා මෙහි වාසස්ථානවල වාසය කළ බව කැනීම්වලින් සොයා ගන්නා ලද අතීත ගල් මෙවලම් එහි පෞරාණිකත්වය හෙළිදරව් කර තිබේ. ක්‍රි.පූ 103- ක්‍රි.පූ 77 රාජකේය හිමිකම දැරූ වළගම්බා රාජ්‍ය සමයෙහි මෙම ප්‍රාග් ඓතිහාසික මානව කේන්ද්‍රය

විහාරස්ථානයක් බවට පත් වී ඇත. ඒ බව මාතලේ අළුවිහාරයේ දැනට පවතින පුස්කොළ පොතෙහි ලියා තබා ඇත. කෘගලේ ප්‍රදේශයේ අද පවතින පෞරාණික පුණ්‍ය විහාරයක් බවට ශේෂ වූව ද මෙම ඓතිහාසික පින්බිම ධර්ම භාණ්ඩාගාරයක් ලෙස අප පිළිගත යුතු ය. එම පුස්කොළ පොතෙහි සඳහන් වන අන්දමට වළගම්බා රජු සල්ගල සැතපී සිට එයට එල්ල වූ සොළී ප්‍රහාර නිසා ආරක්ෂාව පිණිස මෙම විහාරයට පැමිණ ඇත. නිසැක වශයෙන් ම වළගම්බා රජු දවස තිබූ තියුණු ආක්‍රමණකාරී පිළිවෙත අපි දනිමු. එබැවින් මුළු රටක් මුළුල්ලේ එතුමාගේ පාදස්පර්ශයන් තිබෙන බවට සාක්ෂි ලැබේ. එකී ස්ථාන අතුරින් මෙකී විහාරය ද එක් ස්ථානයක් වශයෙන් හඳුනාගැනීම වටී.

දිඹුලාගල පරපුරේ ඇදුරුවරයාණන් වහන්සේ නමක් වන දොඹේපොළ සීලාලංකාර හිමි රෝගාතුර තත්වයේ සිට වූව ද විහාරය පිළිබඳ කරුණු පැහැදිලි කළේ මේ ආකාරයෙනි.

මේ පින්බිම යුගයන් දෙකකට අයත් විහාරස්ථානයක්, මේ පන්සල හැම කරදරේකට ම මුහුණ දීල දරාගත්ත පන්සලක් . එකදහස් අටසිය ගණන්වල සුදු මහත්තුරු මේ පළාත් පාලනය කරනකොට එක එක විපර්යාස වෙලා තියෙනවා. හුඟක් ශිලා ලේඛන පුරාවස්තු හැරී වෙන්න හේතුවක් තමා ඒක. මේ පළාත්වල මිනිස්සු ගම්බිම් අත් ඇරල යන තැනට වැඩ සිදුව තියෙනවා. ඒ

නිසා මේ විහාරය එක්ක ගොඩනගන්න තිබිබ අඩණ්ඩ ඉතිහාස කතාවක් මැදින් පුපුරල ගිහිල්ල කියල මට හිතෙනවා. කොහොම වුණත් මේ පන්සලේ තියෙනවා ගලින් ඉදිකරන්න සුදානම් කරපු සැතපෙන බුදු රුවක් හදන්න ගත්ත උත්සාහයක ලකුණු. නමුත් අවාසනාවකට වළගම්බා රජතුමාට ඒ කාර්යය මෙහිදී අවසාන කරන්න ලැබිල නෑ...”

කෙසේ වෙතත් මෙම පුරාණ විහාරස්ථානයෙහි දක්නට ලැබෙන සුවිශේෂී කේතයන් දෙකක් ගල මත දක්නට ලැබේ. එහි එකක් වළගම්බා රජුගේ අත්සන යැයි සැලකෙන බව විස්තර වශයෙන් පවතී. තවද බ්‍රාහ්මීය අක්ෂර සනිටුහන් වන තැනක ද සාක්ෂි ලැබේ.

මෙහි ගල් උගුළ සකස් වී පවතින්නේ එක් ගලක් ඉවත් කළ සැතියන් සියලු ගල් පතිත වී උමං දොර වැසෙන ආකාරයෙනි. මෙහි තිබෙන සුක්ෂම හා තාක්ෂණික ප්‍රයෝග වර්ණනාවට ලක්වන්නේ නිරායාසයෙනි. මෙහි පවතින උමං මාර්ගය විශේෂයෙන් ම කිව යුතු ය. යට කියන ලද පුස්කොළ පොතෙහි සඳහන් කරන පරිදි කටාරංගල විහාරයේ ඇරඹෙන උමං මාර්ගයෙන් රංගල්ල විහාරය හා ගනේගොඩ රාජ මහා විහාරයටත් පිවිසිය හැකි බව අවධාරණය වෙයි. වළගම්බා රජු විසින් තැම්පත් කරන ලද පුරාවස්තු සහිත සැලකිය හැකි පුරාණ අගුළු සහිත මෙවලමක් විහාරස්ථානය ඇතුළතින් දක්නට ලැබෙන

අතර, එය පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තු රක්ෂණයට යටත් කොට ඇත.

ලාංකේය අතීත කතාවේ පළමු කඩඉම තරම් අත අනුරපුර යුගයටත්, ආදිතම යුගයේ සිට පැවත එන මෙම විහාරස්ථානය ඇත්ත වශයෙන් ම මෙරට බෞද්ධ සංස්කෘතියේ දායාදයකි. සංවර්ධනය ඇණ හිට ඇති මෙම පන්සල බිමෙහි වර්තමානය හා සසඳන කල අවම පහසුකම් යටතේ වූව ද රටක උදාරතර සංස්කෘතියක් රකින මෙහි වැඩ වාසය කරන දොඹේපොළ සීලාලංකාර හිමි ඇතුළු බුද්ධ පුත්‍රයන් වහන්සේලාට අප ණය ගැනී විය යුතු ය.

මෙම විහාරස්ථානයේ පඩිපෙළින් බැස එන විට මෙම විහාර භූමිය අපට රහසින් එක් කතාවක් කියන්නට වූවේ සට කපට මංකොල්ලකරුවන්ගේ අතින් පළවූ වූ රිදුම් ඇති ගල් කුහර පෙන්නවිමිනි. එකී පණිවිඩය සමාජගත කිරීමේ අරමුණින් මෙම ලිපිය ලියන්නට වූවෙමි. එකී පණිවිඩය මෙසේ ඉදිරිපත් කරන්නට සිතමි. එනමි මේ අනඟ්‍ර සංස්කෘතික උරුමය යට හිය දවසින් අපට ශේෂ වූ ලෙස ම අනාගතයට ධාර විය යුත්තක් බවයි.

කැලණිය විශ්වවිද්‍යාලයේ පාලි බෞද්ධ අධ්‍යයනයේ (විශේෂවේදී සිව් වන වසර) **කේ.ඒ ශ්‍රී සඳලංකා ධර්මරත්න**

